БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 16 (1020)
22 ЯНВАРЬ ЧОРШАНБА 1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

ТАСС АХБОРОТИ

Ернинг биринчи сунъий йўлдоши куйиб кетганлиги тўғрисида

Олиб борилган кузатишлар ва траектория ҳисоблари маълумотларига қараганда, Ернинг биринчи сунъий йўлдоши 4 январда атмосферанинг зич қатламлари орасига кириб куйиб кетган. Йўлдошнинг атмосфера зич қатламларига кириши ва унинг куйиб кетиши бевосита қайд қилинмаган. Совет Иттифоқининг турли қисмларида ярқироқ жисмларнинг учиши кўринганлиги тўғрисида 28 декабрдан бошлаб 5 январгача олинган жуда кўп хабарлар учар юлдузларга тааллуқлидир, чунки бу жисмларнинг пайдо бўлган жойи ва вақти йўлдош орбитасининг донрасига тўғри келмайди.

Шундай қилиб, Ернинг 1957 йил 4 октябрда учирилган биринчи сунъий йўлдоши космик жисм сифатида 92 сутка учиб юрди. Дастлабки даврда у, Ер атрофини 96,2 минут ичида айланиб, унинг орбитасининг Ер сатҳидан максимал баландлиги 950 километрча бўлди. Шу вақт ичида сунъий йўлдош Ер атрофини 1400 марта айланиб чиқиб, қарийб 60 миллион километр масофани босиб ўтди. Бу эса Марснинг Ерга энг яқин келган вақтида Ердан Марсгача бўлган масофага баравардир.

Ер биринчи сунъий йўлдошининг учишини кузатиш атмосферанинг юқори қатламлари ҳамда Ер сунъий йўлдошларининг ҳаракат қонунлари тўғрисида қимматли илмий маълумотлар олишга имкон берди.

Колхозчиларга, МТС ва совхоз ходимларига, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларига, совет ва қишлоқ хўжалик органларига, мутахассисларга ва қишлоқ хўжалигининг барча ходимларига

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Советининг

МУРОЖААТИ

Қадрли ўртоқлар!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1957 йилда қишлоқ хўжалиги соҳасида эришилган дастлабки якунларни тўплаш зарур деб ҳисоблайдилар. Бундан мақсад шуки, колхозчилар, совхоз, машина трактор станцияларининг ходимлари, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ана шу якунларни билиб, ўз ишларининг натижаларига тўғри баҳо бера олсинлар, қишлоқ хўжалигида фойдаланилмаётган резервларни топа билсинлар, 1958 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш тадбирларини барвақт белгилай олсинлар.

1957 йил мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги учун қийин йил бўлди. Талайгина территорияда, хусусан Волга бўйи, Жанубий Урал ва Қозоғистон районларида қурғоқчилик узоқ давом этганлиги орқасида оғир шароит рўй берди. Қуйи ва Ўрта Поволжье районларида қурғоқчилик 1921 йилда бўлган қаттиқ қурғоқчиликдан ҳам зўрроқ бўлди. Лекин шунга қарамай, ўтган йили колхозчиларнинг, МТС ва совхоз ишчиларининг, қишлоқ хўжалигидаги барча ходимларнинг фидокорона меҳнати туфайли бизнинг мамлакатимиз ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан етарли миқдорда таъминланди, 1955 йилда қанча ғалла тайёрланган бўлса, тахминан шунча миқдорда ғалла тайёрланди. Ғалла 1953 йилдагига нисбатан 18 процент кўпроқ, буғдой эса 41 процент кўпроқ тайёрланди.

Ғарбий ва Шарқий Сибирь областларида ва ўлкаларида, шимолий Кавказда, Украинада, Молдавияда, мамлакатнинг марказий районларида ва бошқа бир қанча районларида дон экинларидан мўл ҳосил етиштирилди. Колхоз ва совхозлар ўзларини уруғлик билан тўла таъминладилар ва ўтган йиллардагига нисбатан кўпроқ концентрлашган, ширали ва дағал ем-хашакка эга бўлдилар. Бу эса колхоз тузумининг куч ва қудратини, социалистик хўжалик системасининг бениҳоя устунлигини яна бир марта намойиш қилди, партиямизнинг қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш сиёсати тўғри эканлигини яна бир марта тасдиқлади. Поволжье, Қозоғистон ва Уралдаги қўриқ ерларда қурғоқчилик рўй берган шароитда ҳам мамлакатда етиштирилган ғалланинг талайгина қисми қўриқ ва бўз ерлардан олинди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети ҳосилни танлаб ўриш усулининг кенг миқёсда қўлланилганлиги кўпроқ дон йиғиштириб олишга ёрдам берганлигини қайд қилиб ўтишни ҳам зарур деб ҳисоблайди. 1957 йилда бу усул кўп республикаларда қўлланилди ва яхши натижа берди. Бу усул хусусан Россия Федерациясидаги колхоз ва совхозларда кенг ёйилди. Ана шу колхоз ва совхозларда дон экинларининг қарийб ярми шу усулда йиғиштириб олинди. Сибирда танлаб ўриш кенг миқёсда қўлланилди. Масалан, Красноярск ўлкасида ғалланинг 72 проценти танлаб ўриб олинди. Бу усул ўлкадаги колхоз ва совхозларнинг ҳосил ўрим-йиғимига комбайн билан оддий ўришдагига нисбатан 10 кун олдин киришишларига ва ўрим-йиғим ишлари муддатларини кескин суратда қисқартишларига имкон берди. Бунинг натижасида ҳосил кузги совуқлардан сақлаб қолинди ва қўшимча равишда миллион-миллион пуд ғалла олинди.

Мамлакатимизнинг лавлагикорлари 1957 йилда катта муваффақиятларга эришдилар. Қанд лавлаги майдони 1956 йилдагига нисбатан 100,2 минг гектар кенгайтирилди, лавлаги ҳосили эса 15 процент кўпайди.

1957 йилда олинган лавлаги ҳосили шундан аввалги ҳамма йиллардагига нисбатан энг максимал ҳосил ҳисобланади. Колхоз ва совхозлар 1956 йилдагидан 69 миллион центнер кўпроқ лавлаги олдилар. Бу эса 1956-57 йилдагига нисбатан 1,2 миллион тонна кўпроқ қанд ишлаб чиқариш имконини беради. Бизнинг мамлакатимизда ҳеч қачон шундай кўп миқдорда қанд тайёрланмаган эди. Украина ССРнинг лавлагикорлари жуда яхши меҳнат қилдилар. Улар республикада 1277 минг гектар ернинг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 210 центнердан қанд лавлаги олдилар. Винница областидаги колхозлар лавлаги экилган бутун майдоннинг ҳар гектаридан 223 центнер, Хмельницкий областидаги колхозлар 237 центнер ва Ровно областидаги колхозлар 293 центнердан лавлаги олдилар. Қирғизистон ССРдаги суғориладиган ерларда ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 372 центнердан қанд лавлаги ҳосили олинди. РСФСР колхоз ва совхозлари анча катта муваффақиятларга эришдилар. Улар давлатга қанд лавлаги топшириш планини ошириб бажардилар. РСФСР областлари орасида қанд лавлаги етиштиришда Курск областининг колхозлари жуда катта муваффақиятга эришдилар. Улар 1957 йилда қанд лавлаги ялпи ҳосилини 1953 йилдагига нисбатан уч баравар ва 1956 йилдагига нисбатан 73 процент оширдилар, давлатга қанд лавлаги топшириш планини 141 процент бажардилар.

Пахтакор республикаларнинг колхозчилари, МТС ва совхоз ходимлари ҳамда қишлоқ хўжалик мутахассислари об-ҳаво шароитининг ноқулай келиши ва сув танқислиги орқасида пахта етиштиришда рўй берган қийинчиликларни енгиб, мўл ҳосил етиштирдилар ва бутун мамлакат бўйича 1958 йил 1 январгача пахта тайёрлаш планининг бажарилишини таъминладилар. Ҳар гектар ердан 20,8 центнердан пахта олинди. 1955 йилдагига нисбатан 334 минг тонна кўпроқ пахта тайёрланди. Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР, Туркманистон ССР, Озарбайжон ССР, Қирғизистон ССР ва Қозоғистон ССР қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари пахта тайёрлаш юзасидан белгиланган планларни бажардилар. Ана шу республикаларда қоракўл ва пилла тайёрлаш планлари ҳам бажарилди.

Зиғиркорлар ва конопля етиштирувчилар ҳам 1957 йилда яхши натижаларга эришдилар. Улар зиғир ва коноплядан мўл ҳосил етиштирдилар, улар зиғир толасини дастлабки титиб ишлаш ва давлатга зиғир-долгонец ва конопля толасини ҳамда уруғини топшириш ишларини уюшқоқлик билан олиб бормоқдалар. Давлатга 1956 йилнинг тегишли давридагига нисбатан 22 процент кўпроқ зиғир толаси ва қарийб икки баравар кўпроқ пенька топширилди. Кўпгина область, ўлка ва республикалар 1957 йилда картошка, сабзавот, мева, узумдан мўл ҳосил етиштирдилар.

Қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини кескин суратда юксалтириш, дон етиштиришни кўпайтириш ва ем-хашак базасини мустаҳкамлаш соҳасида Партия ва Ҳукумат томонидан кенг миқёсда амалга оширилган иқтисодий ва ташкилий тадбирлар мамлакатда чорвачиликни ривожлантиришни таъминлади.

Колхоз ва совхозларда 1958 йил 1 январигача корамоллар сони ўтган йилдагига нисбатан 4 миллион 600 минг, сигирлар сони эса бир миллион кўпайди. Чўчқалар сони 5 миллион 900 минг, қўйлар сони 9 миллион 400 минг ортди.

Чорва моллар сони кўпайиши билан бирга чорвачиликнинг маҳсулдорлигини анча оширишга муваффақ бўлинди, сут, гўшт, жун ва бошқа маҳсулотлар етиштириш кўпайди.

1957 йилда халқ орасида—бригадаларда, колхозларда, совхозларда аҳоли жон бошига чорвачилик маҳсулотлари етиштириш соҳасида яқин йиллар ичида АҚШга етиб олиш ва бу билан халқимизнинг моддий фаровонлигини янада ошириш йўлида олға қараб катта қадам қўйишга қаратилган ташаббус вужудга келди. КПСС Марказий Комитети илғор колхозларнинг ташаббусини қўллаб-қувватлади ва бу ташаббус миллионларча кишиларни ўз ичига олган ҳақиқатан ҳам умумхалқ мусобақасига айланди. Барча колхоз, совхоз ва МТСлар, барча район, область, ўлкалар, барча иттифоқчи республикалар бу мусобақага қўшилдилар. Мусобақанинг бориши совет қишлоғи меҳнаткашларининг сўзи билан иши бир эканлигини кўрсатмоқда. Кўпгина колхозлар, совхозлар ва бутун-бутун районлар умумий ер майдонининг ҳар юз гектари ҳисобига 100 центнер ва ундан ҳам кўпроқ гўшт ва 400-500 центнердан сут етиштириш юзасидан олган мажбуриятларини муваффақиятли бажараётганликлари тўғрисида хабар бермоқдалар.

Молдавия ССРнинг Чадир-Лунга районидаги, Винница областининг Крижополь ва Винница районларидаги, Сталино областининг Марьинка районидаги колхозлар умумий ер майдонининг ҳар юз гектари ҳисобига гўшт етиштириш мажбуриятларини бажардилар ва 70-100 центнердан гўшт ва 280-350 центнердан сут олдилар, ёки 1957 йилдаёқ ана шу маҳсулотларни етиштиришни 2-3 баравар кўпайтирдилар. Винница область, Крижополь районидаги Карл Маркс номли колхоз 1957 йилда умумий ер майдонининг ҳар юз гектари ҳисобига 136 центнердан гўшт ва 397 центнердан сут, Одесса область, Березовка районидаги Будённий номли колхоз 120 центнердан гўшт ва 450 центнердан сут, Киев-Святошинск районидаги Ильич номли колхоз 100 центнердан гўшт ва 425 центнердан сут, Курск область, Хомутовка районидаги Калиновка қишлоғи колхози 102 центнердан гўшт ва 280 центнердан сут, Тамбов область, Мичурин районидаги «Коминтерн» колхози 102 центнердан гўшт ва 263 центнердан сут, Чувашистон АССР, Вурнари районидаги Ленин номли колхоз 115 центнердан гўшт ва 301 центнердан сут олди.

Бу ҳол қўйилган вазифаларнинг реал эканлигини, қишлоқ хўжалигимизда катта имкониятлар ва резервлар борлигини исбот қилади.

КПСС Марказий Комитетининг январь (1955 йил) Пленуми 1960 йилда мамлакатда сут етиштиришни 1954 йилдагига нисбатан икки баравар кўпайтириш вазифасини қўйган эди. Колхозчиларнинг, совхоз ишчиларининг ва қишлоқ хўжалик мутахассисларининг фидокорона меҳнати туфайли ана шу вазифа муваффақиятли суратда ҳал этилмоқда. Колхоз ва совхозлар кейинги уч йил мобайнида сут етиштиришни қарийб икки баравар, шу жумладан РСФСРдаги колхоз ва совхозлар 1,9 баравар, Белоруссия ССРдаги колхоз ва совхозлар 2,2 баравар, Украина ССРдаги колхоз ва совхозлар 2,3 баравар, Молдавия ССРдаги колхоз ва совхозлар 2,7 баравар кўпайтирдилар. Ана шу давр ичида умуман хўжаликларнинг барча категориялари бўйича етиштирилган сут 43 процент кўпайди.

КПСС Марказий Комитетининг 1955 йил январь Пленуми 6 йил мобайнида, яъни 1960 йилда колхозларда ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган сутнинг ўртача миқдорини камида 1700 килограммга етказишга қарор берган эди. Бу топшириқ ошириб бажарилди ва шу билан бирга 6 йил ичида эмас, балки атиги 3 йил ичида бажарилди. Колхозларда қўлда боқилган ҳар бир сигирдан 1954 йилда ўрта ҳисобда 1072 килограмм, 1957 йилда эса 1858 килограмм сут соғиб олинди. Колхозларимизнинг ана шу катта муваффақияти совет кишиларини ғоят хурсанд қилади.

1960 йилда ҳар бир сигирдан 3100 килограмм сут соғиб олиш юзасидан топшириқ берилгани ҳолда, совхозлар 1957 йилда ҳар бир сигирдан ўрта ҳисобда салкам 2700 килограммдан сут соғиб олдилар.

Москва, Ленинград, Калининград, Черновици, Харьков, Черкасси, Киев ва Винница областлари, Латвия ССР ва Эстония ССРнинг колхоз ҳамда совхозлари умумий ер майдонининг ҳар 100 гектари ҳисобига сут етиштиришнинг энг юксак даражасига эришдилар.

Сут етиштиришнинг ортганлиги ва колхоз ҳамда совхоз чорвачилиги салмоғининг анча кўпайганлиги мамлакатда сут тайёрлашни кўпайтириш имконини берди. Марказий Комитет январь Пленумининг қарорларида 1960 йилда сут тайёрлашни 1954 йилдагига нисбатан камида 1,8 баравар кўпайтириш лозим эканлиги кўзда тутилган эди. Бу топшириқ ҳам 6 йил ичида эмас, балки уч йил ичида бажарилди.

1954 йилда мамлакатдаги хўжаликларнинг барча категориялари бўйича 11,3 миллион тонна сут тайёрланди ва харид қилинди, 1957 йилда эса 20,5 миллион тонна ёки 1954 йилдагидан 81 процент кўпроқ сут тайёрланди ва харид қилинди.

Колхоз ва совхозларнинг сут чорвачилигини ғоят тез суръатлар билан ривожлантираётганлиги аҳоли жон бошига сут етиштириш соҳасида АҚШга 1958 йилдаёқ етиб олиш учун барча имкониятларимиз мавжуд эканлигига тўла ишонч ҳосил қилдиради.

Бизда сут чорвачилиги соҳасида ҳали катта резервлар бор. Сут етиштиришни бир йил ичида 30-40 процент ва бундан ҳам кўпроқ оширган область ва республикаларнинг эришган муваффақиятлари буни исбот этади. Тула области яқиндагина Россия Федерациясида сут етиштириш соҳасида қолоқ областларнинг бири эди. Тула области 1954 йилда ҳар бир сигирдан ўрта ҳисобда атиги 1100 килограммдан сут олган эди. 1957 йилда ҳар бир сигирдан олинган сут 2727 килограммга етди. Тула области ўтган йили давлатга 125 минг тонна ёки 1954 йилдагидан 2,5 баравар кўпроқ ва 1956 йилдагидан 28 процент кўпроқ сут топширди ва сотди.

Рязань чорвадорлари ўз мажбуриятларини муваффақиятли суратда бажармоқдалар. Ўтган йили колхозларда ҳар бир сигирдан 3200 килограммдан сут соғиб олинди. Сут соғиш 1956 йилдагига нисбатан ҳар бир сигир ҳисобига 600 килограмм, 1953 йилдагига нисбатан эса 1800 килограмм ортди. Областдаги совхозларда ҳар бир сигирдан ўрта ҳисобда 3642 килограммдан ёки 1956 йилдагидан 360 килограммдан кўпроқ сут соғиб олинди.

Литва ССРдаги колхоз ва совхозлар ўтган йили сут етиштиришни 49 процент, Белоруссия ССРдаги колхоз ва совхозлар 40 процент, Ўзбекистон ССРдаги колхоз ва совхозлар 33 процент, Туркманистондаги колхоз ва совхозлар 32 процент, Волин областидаги колхоз ва совхозлар 42 процент, Удмурдистон АССРдаги колхоз ва совхозлар 44 процент, Киев, Тернополь ва Калуга областларидаги колхоз ва совхозлар 40 процент оширдилар.

Гўшт, хусусан чўчқа гўшти етиштириш ҳам кўпайди. Шу билан бирга Украинада, Молдавияда ва Литвада гўшт етиштириш айниқса кўпайди. Украинадаги колхоз ва совхозлар 1956 йилдагига нисбатан 30 процент кўпроқ гўшт, 36 процентдан кўпроқ чўчқа гўшти тайёрладилар, қарийб 5 миллион чўчқани боқиб семиртириб олдилар ва 3 миллиондан ортиқ чўчқани боқиб семиртирмоқдалар. Умумий ер майдонининг ҳар 100 гектари ҳисобига тирик вазнда 30 центнер гўшт ёки 1956 йилдагига нисбатан 7 центнер кўпроқ гўшт етиштирилди. Украина ССРдаги колхоз ва совхозлар 1957 йилда ҳайдаладиган ҳар 100 гектар ер ҳисобига 17 центнердан, Винница, Сталино, Харьков, Киев ва Черкасси областларидаги колхоз ва совхозлар 20-23 центнердан чўчқа гўшти олдилар.

Молдавия ССР даги колхоз ва совхозларда бир йил ичида етиштирилган гўшт икки баравардан зиёд ортди. Шу нарсани ҳам қайд қилиб ўтиш мумкинки, гўшт етиштириш чўчқа гўшти ҳисобида ҳам, мол гўшти ҳисобида ҳам кўпайди. 1957 йилда 1956 йилдагидан икки баравардан зиёд мол гўшти олинди.

Россия федерациясида Краснодар ўлкасининг колхоз ва совхозлари гўшт етиштиришда катта муваффақиятларга эришдилар. 1957 йилда бу ўлкада гўшт етиштириш 38 процент, чўчқа гўшти етиштириш эса 66 процент кўпайди. Умумий ер майдонининг ҳар 100 гектари ҳисобига 36 центнердан гўшт олинди.

1957 йилда мамлакатимиздаги колхоз ва совхозларда корамолларни яйловда ва қўлда боқиш аввалги йиллардагидан яхшироқ уюштирилди. 1956 йилдагига нисбатан қарийб 1 миллион бош қорамол яйловда ва қўлда боқилди, ҳар бир сигирнинг ўртача вазни ортди, бу эса шу йил туғилган ёш молларни гўшт тайёрлаш учун камроқ топшириш имконини берди. Бу чора мамлакатда гўшт ресурсларини кўпайтиришга ижобий таъсир кўрсатди ва шундан кейинги йилларда мол гўшти етиштириш ва тайёрлашни кескин суратда кўпайтириш учун замин вужудга келтирди.

Ишлаб чиқаришнинг ўсиши натижасида колхоз ва совхозлар давлатга гўшт топшириш ва сотишни кўпайтирдилар. Умуман мамлакатда гўшт тайёрлаш ва харид қилиш йиллик плани муддатидан илгари — 1957 йил 1 декабргача бажарилди. 1957 йилда мамлакатда 1956 йилдагидан 550 минг тонна ёки 12 процент кўпроқ чорва мол тайёрланди ва харид қилинди. Украина ССРда 1957 йилда 1956 йилдагига нисбатан 27 процент кўп, Литва ССРда 45 процент, Молдавия ССРда 69 процент кўп гўшт тайёрланди ва харид қилинди.

Россия Федерациясининг меҳнаткашлари чорва мол тайёрлаш ва харид қилиш планини муддатидан илгари бажардилар. 1956 йилдагига нисбатан 238 минг тонна кўп гўшт тайёрланди. Краснодар ва Ставрополь ўлкалари, Смоленск, Белгород, Омск, Ростов, Калининград, Куйбишев, Ленинград, Калуга, Курган ва Иркутск областлари гўшт етиштиришни анча кўпайтирдилар ва давлатга кўпроқ гўшт топширдилар.

Мамлакатимизда аввало, чўчқачиликни ривожлантиришга, қора-молларни ва қўйларни яйловда ҳамда қўлда боқишга тегишинча эътибор берилган жойларда гўшт етиштириш ва тайёрлаш ортди.

Колхозлар, МТС ва совхозларнинг гўшт етиштиришни кўпайтиришда олиб борган кураши якунларидан шундай хулосани чиқариш мумкин: 1957 йилда гўшт етиштириш соҳасида жиддий муваффақиятларга эришилди ва янги йилда ана шу соҳадаги суръатни анча тезлаштириш учун замин вужудга келтирилди. Ўтган йил яна шуни кўрсатдики, мамлакатимиздаги кўп районлар мавжуд резервлардан тўлароқ фойдалансалар бир йил ичида гўшт етиштиришни 30-40 процент ва ундан ҳам кўпроқ ошира оладилар ва шундай қилиб, аҳоли жон бошига гўшт етиштириш соҳасида яқин йиллар ичида АҚШга етиб олишдан иборат умумхалқ вазифасини бажаришда жуда катта ҳисса қўша оладилар.

Аммо, гўшт етиштириш соҳасидаги муваффақиятларимизга ортиқча баҳо бериб юбориш хато бўлур эди. Эришилган муваффақиятларга қарамай, гўшт етиштириш унга бўлган эҳтиёжлардан ҳали жиддий суратда кейинда қолмоқда, аҳолининг гўштга ва гўшт маҳсулотларига бўлган эҳтиёжлари тўла қондирилмаётир. КПСС Марказий Комитети ва Министрлар Совети гўшт етиштиришни бундан буён янада тез кўпайтириш вазифаси ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалиги соҳасидаги энг муҳим вазифаларнинг биридир, деб ҳисоблайди. Бизда мавжуд бўлган жуда кўп резервлардан фойдаланиш учун қунт билан кураш олиб бориш зарурати ана шундан келиб чиқади.

Буни исбот қилиш учун тахминан бир хил шароитга эга бўлган икки қўшни областда — Омск ва Новосибирск областларида гўшт етиштириш ва топшириш тўғрисидаги маълумотларни келтириб ўтиш кифоя қилади. Омск области 1957 йилда давлатга гўшт топширишни 1956 йилдагига нисбатан 19,2 минг тонна, ёки 37 процент кўпайтирди, ҳолбуки Новосибирск области шу давр ичида давлатга гўшт топширишни 308 минг тонна ёки 7 процент камайтириб юборди. Омск областида экин майдонининг ҳар 100 гектари ҳисобига етиштирилган гўшт миқдори Новосибирск областидагига нисбатан 1,6 баравар кўп бўлди.

Бундай ҳолларга сабаб нима? Афтидан шу нарса сабаб бўлса керакки, Новосибирск областидаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхоз, МТС ва совхоз раҳбарлари чўчқачиликни ривожлантириш ва чўчқаларни бўрдоқига боқиш масалалари билан чинакам шуғулланмаётирлар, қорамолларни сақлаш, яйловда ва қўлда боқишга дуруст эътибор бермаётирлар.

Қозоғистон ССРда, Арманистон ССРда, Вологда, Архангельск, Ярославль, Кострома, Пермъ ва Томск областларида 1957 йилда гўшт етиштириш ва давлатга топшириш 1956 йилдагига нисбатан камайиб кетганлигига фақат чўчқачиликни ривожлантиришга етарли эътибор берилмаётганлиги сабаб бўлмоқда, чорва молларни қўлда ва яйловда боқиш ёмон уюштирилган.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қўйчиликни ривожлантириш масалалари ҳақидаги маълум мактубидан кейин колхоз ва совхозлар қўйлар сонини, жун етиштириш ва тайёрлашни кўпайтирдилар. 1957 йилда қўйлар сони 9,4 миллион ортди, 344 минг центнер жун ёки 1956 йилдагига нисбатан 14 процент кўпроқ жун тайёрланди. Қўйларнинг зотини яхшилаш юзасидан тегишли тадбирлар кўрилганлиги натижасида кейинги уч йил ичида энг қимматли майин ва ярим майин жун тайёрлаш кўпайди. Ставрополь ўлкаси, Чита, Ростов, Херсон ва бошқа бир қанча областларнинг, Қозоғистон ССР ва Қирғизистон ССРнинг колхоз ҳамда совхозлари қўйлар сонини ва жун етиштиришни анча кўп оширишга муваффақ бўлдилар.

Паррандачиликни ривожлантиришда ижобий натижаларга эришилганлигини ҳам қайд қилиб ўтиш керак. 1957 йилда колхоз ва совхозларда паррандалар сони 8,7 миллион бош кўпайди, 1956 йилдагига нисбатан 30 процент кўпроқ тухум тайёрланди. Россия Федерацияси, Украина, Белоруссия, Қозоғистондаги кўп колхоз ва совхозлар ўрдак, ғозларни кўпайтиришга жиддий эътибор бера бошладилар. Сталино областидаги колхозлар бу соҳада яхши ташаббус кўрсатдилар. Бу областдаги колхозлар 1957 йилда салкам 6 миллион паррандани боқиб ўстирдилар ва гўшт учун топширдилар. Одесса областидаги колхозлар Днестр, Дунай, ва денгиз бўйидаги кўрфазлардан фойдаланиб, 1957 йилда салкам 2 миллион ўрдак ўстириб, гўшт учун топширдилар. Краснодар ўлкаси, Каневский районидаги колхоз ва совхозлар 1957 йилда 530 мингта ўрдакни боқиб ўстирдилар. Ана шу райондаги Сталин номли колхоз 150 минг ўрдакни боқиб ўстирди ва давлатга 180 минг парранда гўшти ёки дон экинлари майдонининг ҳар 100 гектари ҳисобига 50 центнердан парранда гўшти топширди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети мамлакатда чорвачиликни ривожлантириш ва гўшт ҳамда сут етиштиришни кўпайтиришда эришилган муваффақиятлар партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари колхоз, МТС ва совхозларнинг ем-хашак базасини мустаҳкамлаш, маккажўхори етиштиришни анча кўпайтириш соҳасида катта иш қилганликлари натижасида қўлга киритилди, деб ҳисоблайдилар. Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, кўпгина областларда, шу жумладан Сибирда ҳам маккажўхори ўзига муносиб ўрин олди.

Чорвачилик учун ширали хашак етиштиришни кўпайтиришда маккажўхори айниқса катта роль ўйнади. 1953 йилда колхоз ва совхозлар салкам 32 миллион тонна силос тайёрлаган бўлсалар, ўтган йили салкам 90 миллион тонна ёки ҳар бир сигир ҳисобига ўрта ҳисобда 7 тоннадан силос тайёрладилар. Концентрлашган ва дағал ем-хашак аввалги йилдагидан кўпроқ тайёрланди. Буларнинг ҳаммаси мол қишловини яхши ўтказиш ва чорвачилик маҳсулотларини кўпайтириш учун қулай шарт-шароит вужудга келтиради.

Колхоз ва совхозларнинг кейинги йиллардаги иш практикаси маккажўхоридан, хусусан силос қилинадиган маккажўхоридан мамлакатнинг ҳамма зоналарида ҳар бир гектар ерда ҳам бошқа экинга нисбатан жуда кўп миқдорда ем-хашак олинаётганлигини кўрсатди. 1957 йил куз фаслида ўзларининг ажойиб ютуқларини Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкасида намойиш қилган неча юзлаб колхоз ва совхозларнинг тажрибаси буни яққол исбот этади. Ана шу ютуқлардан баъзиларини кўрсатиб ўтамиз. Свердловск область Ирбит районидаги Бузин қишлоғидаги колхоз 20,5 гектар майдоннинг ҳар гектаридан силос учун 1548 центнердан маккажўхори пояси олди. Кустанай область, Тарановский районидаги Киров номли колхоз 18 гектар ернинг ҳар гектаридан 1090 центнердан кўкпоя ҳосили етиштирди. Литва ССР, Вильнюс районидаги «Заря» колхозида 25 гектар майдоннинг ҳар гектаридан силос учун 902 центнердан маккажўхори кўкпояси олинди. Москва область, Серпухов районидаги «Пахарь» колхози 50 гектар ернинг ҳар гектаридан 500 центнердан маккажўхори кўкпояси олди. Аммо колхозлар, МТСлар, совхозларнинг ва ҳатто айрим область ва республикаларнинг кўпгина ношуд раҳбарлари ана шу муҳим ем-хашак экинига ҳали ҳам бепарво қараб келмоқдалар ва бунинг орқасида чорвачилик маҳсулотлари етиштришни кўпайтиришга халақит бермоқдалар.

Орёл областидаги колхоз ва совхозларда 1957 йилда 236 минг гектар ерга маккажўхори экилди. Маккажўхори яхши парвариш қилинмади. Бутун экин майдонининг ярмидан ҳам камрогигина парвариш қилинди. Бунинг натижасида экиннинг анчагина қисми нобуд бўлди. Силос учун атиги 46 минг гектар ердаги маккажўхори йиғиштириб олинди ва ҳар бир сигир ҳисобига 2,6 тоннагина силос бостирилди. Лекин бу областда яхши парвариш қилиш орқасида ҳар йили маккажўхоридан мўл ҳосил етиштираётган колхоз ва совхозлар оз эмас. Глазуновка районидаги Чапаев номли колхоз ўтган йили 120 гектар ернинг ҳар гектаридан 299 центнердан кўкпоя олди ва ҳар бир сигир ҳисобига 12 тоннадан маккажўхори силоси қилди.

Белоруссия ССР, Гродно областидаги колхоз ва совхозларда ҳам маккажўхори етиштириш кўнгилдагидек эмас. Ана шу ердаги колхоз ва совхозларда маккажўхори қониқарсиз парвариш қилинганлиги натижасида кўкпоядан кам ҳосил олинди ва ҳар бир сигир ҳисобига атиги 2,1 тоннадан силос бостирилди. Талайгина майдонга экилган маккажўхори нобуд бўлди. Айни вақтда Волковиск районидаги Ленин номли колхозда ва областдаги бошқа бир қанча колхозларда ҳар гектар ердан 400 центнер ва ундан ҳам кўпроқ кўкпоя етиштирилмоқда.

Ўтган йил ичида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш учун меҳнатни ва маблағларни камроқ сарфлаш ҳамда маҳсулотнинг таннархини камайтириш соҳасида кўп иш қилинди. Колхоз, совхоз ва МТСлар капитал қурилиш ва ишлаб чиқариш харажатларига ажратилган маблағлардан тежаб-тергаб, тўғри ва мақсадга мувофиқ фойдалана бошладилар, сарфланган ҳар бир сўм эвазига фойда олиш ва кенгайтирилган қайта ишлаб чиқариш учун шарт-шароит вужудга келтириш йўлида кураш олиб бордилар. Бизнинг мамлакатимизда иқтисодий жиҳатдан кам қувват, қолоқ колхозлар сони йил сайин камайиб бормоқда. Колхозларда даромадлар ортиши билан колхозчиларга меҳнат куни юзасидан берилаётган пул миқдори ҳам кўпаймоқда. Колхозларда интизом анча мустаҳкамланди, меҳнатни ташкил этиш яхшиланди. Колхоз ва совхоз раҳбар кадрларининг состави систематик суратда мустаҳкамланмоқда.

Кўпгина комсомол ва ёшларнинг далачилик бригадаларига ва чорвачилик фермаларига келганлиги 1957 йилда колхоз ва совхозларнинг ҳаётида катта воқеа бўлди. Ўн йиллик мактабни тамомлаб, сиртқи олий ўқув юртларига кираётган йигит ва қизларнинг чорвачилик ва деҳқончилик ишлари билан шуғулланаётганлиги энди кам учрайдиган ҳодиса эмас. Мамлакатдаги колхоз ва совхозларнинг чорвачилик фермаларидагина комсомол ва ёшлардан 500 мингдан ортиқ киши ишламоқда.

Комсомоллар ва ёшлар колхоз ва совхозларда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин суратда ошириш йўлидаги курашга зўр ғайрат билан қўшилдилар. Партия ва комсомол ташкилотлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари бригада ва фермага келган ҳар бир йигит ва қизга кун сайин эътибор ва ғамхўрлик қилишлари, илғор иш тажрибаларини ва қишлоқ хўжалик фани ютуқларини эгаллашда, шунингдек маданий дам олиш ва маданий турмушни уюштиришда уларга ёрдам беришлари зарур.

1957 йилнинг якунлари қишлоқ хўжалигимиз кескин суратда юксалиб бораётганлигини кўрсатади. Деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни бундан буён янада кўпроқ ошириш учун, қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари томонидан илгари сурилган вазифани, яъни аҳоли жон бошига маҳсулотлар етиштириш соҳасида Америка Қўшма Штатларига етиб олиш вазифасини муваффақиятли суратда ҳал этиш учун мустаҳкам замин вужудга келтирилди. Эндиликда бутун гап ўзимизда, бизнинг уюшқоқлигимиз ва қунт билан ишлашимизда қолган. Ҳозирги вақтда колхоз ва совхозларда ўтган қишлоқ хўжалик йилининг якунлари тўпланмоқда. Бу ишни ўтказганда бутун эътиборни резервларимизни энг кўп миқдорда қидириб топиш ва улардан фойдаланишга, қишлоқ хўжалик ишлари сифатини яхшилашга ва қишлоқ хўжалиги интенцивлигини оширишга қаратиш керак.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА).

Колхозчиларга, МТС ва совхоз ходимларига, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларига, совет ва қишлоқ хўжалик органларига, мутахассисларга ва қишлоқ хўжалигининг барча ходимларига

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Советининг

МУРОЖААТИ

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА).

Давлат кейинги йилларда қишлоқ хўжалигига кўп маблағ сарф қилди, қишлоқ хўжалигини бой техника билан таъминлади. 1958 йилнинг бошига келганда мамлакатдаги МТС ва совхозларда салкам 1700 минг трактор (15 от кучига айлантириб ҳисоблаганда), 450 мингдан ортиқ дон комбайни ва бошқа кўпгина қишлоқ хўжалик машиналари бор эди. Эндиликда ана шу жуда кўп моддий ресурслардан тўғри фойдаланиш керак, холос. Давлат маблағларининг исроф қилинишига қарши қатъий кураш олиб бориш, қишлоқ хўжалигида банд бўлган ҳар бир ходимнинг ўринсиз харажат қилмасликка интилишини таъминлаш, қишлоқ хўжалигимизда бўлган имкониятлардан максимал даражада фойдаланишга муваффақ бўлмоқ керак. Биз техникадан нечоғлик яхши ва нечоғлик тўлиқ фойдалансак, давлат томонидан қишлоқ хўжалик машиналарига сарфланган маблағларни тезроқ қайтариб оламиз, маҳсулотнинг таннархи паст бўлади, даромад ошади, давлатимиз саноат ва қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларининг моддий фаровонлигини янада яхшилаш учун шу қадар кўп имкониятларга эга бўлади.

КПСС Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети колхозчилар, МТС ва совхоз ходимларининг, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг эътиборини 1958 йилда ҳал этилиши лозим бўлган қуйидаги масалаларга жалб этишни зарур деб ҳисоблайдилар.

Партия ва Ҳукумат мамлакатнинг ишлаб чиқарувчи кучларини бутун чоралар билан ривожлантириб, қишлоқ хўжалигидаги барча ходимларнинг эътиборини ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг иқтисодий томонига доим қаратиб келмоқда. Бундан мақсад меҳнат унумдорлигини доимий равишда оширишдан ва ишлаб чиқариш харажатларини камайтиришдан иборат. В. И. Ленин бундай деган эди: «... Меҳнат унумдорлигини ошириш асосий вазифалардан биридир, чунки меҳнат унумдорлигини оширмай туриб, коммунизмга узил-кесил ўтиб бўлмайди». (Асарлар, 29 том, 105 бет).

Бизнинг йирик социалистик қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришимиз деҳқончиликда ҳам, чорвачиликда ҳам меҳнат унумдорлигини кескин суратда оширишни таъминлайди ва қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариладиган маҳсулот единицасига меҳнат ва маблағ сарфлашни систематик суратда камайтириш имконини беради. Шу сабабдан қишлоқ хўжалигидаги барча ходимларнинг эътибори ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг иқтисодий томонига, меҳнат унумдорлигини тобора ошириш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотининг таннархини тағин ҳам камайтириш масалаларига қаратилиши лозим.

Бунда социалистик қишлоқ хўжалигининг жуда катта резервлари яшириниб ётипти. Ўртоқлар, қуйидаги фактлар устида фикр юритиб кўрингиз.

1956 ва 1957 йилларда бир қанча МТСларда машиналарнинг энг мақбул турларидан фойдаланиб, қишлоқ хўжалигининг айрим тармоқларини комплекс механизациялаштириш соҳасида тажриба ўтказилди. Омск область, Серебрянский МТСи хизмат қиладиган «Иртиш» колхозида дон экинларини йиғиштириб олиш вақтида қуйидаги натижаларга эришилди:

МАШИНАЛАР ТУРКУМИНИНГ БИРИНЧИ ВАРИАНТИ

Прицепли комбайнлар (С—6)	— 5
Тракторлар (ДТ—54)	— 8
лафетли жаткалар (Ж—Р—4,9)	— 3
КАДРЛАР	
Комбайнчилар	— 5
комбайнчи ёрдамчилари	— 5
тракторчилар	— 8
лафетли жатка машинистлари	— 3
копнильшчиклар	— 10
жами	31 киши
24 иш кунида йиғиштириб олинди	1110 гектар
1 гектардан олинган ҳосил	18 цнт.
бир ишчининг иш унуми	36 гектар — 648 цнт

МАШИНАЛАР ТУРКУМИНИНГ ИККИНЧИ ВАРИАНТИ

Ўзиюрар комбайнлар СК—3 ва 1 дона (С—4 М)	(2 дона) — 3
лафетсиз жатка (ЖБ—4,9)	— 1
«Белорусь» трактори	— 1
КАДРЛАР	
комбайнчилар	— 3
тракторчи	— 1
жами	— 4
24 иш кунида йиғиштириб олинди	1006 гектар
1 гектардан олинган ҳосил	18 цнт
бир ишчининг иш унуми	— 250 гектар. — 4500 цнт

Ана шу маълумотлардан кўриниб турибтики, мукаммалроқ СК—3 комбайнлари ва лафетсиз ЖБ—4,9 жаткалари ишлатилганда, шунингдек улардан фойдаланиш яхши уюштирилганда меҳнат 7 баравар камроқ сарф қилинган. Бунга асосан ҳосил танлаб ўриб-йиғиб олинганлиги ва ана шу усулда ўриб йиғиштириб олишда ўзиюрар комбайнлар прицепли комбайнлардан кўра унумлироқ ишлаганлиги орқасида эришилди. Ҳозирги вақтда саноат СК—3 маркали комбайнларни ва ЖБ—4,9 маркали жаткаларни ишлаб чиқаришга киришди. Қишлоқ хўжалиги ана шу машиналар билан таъминланади.

Ҳозирги вақтда 100 гектар ерда маккажўхори етиштиришга 25-30 киши талаб этилади. Аммо Воронеж областидаги Новая Усманч МТСининг тажрибаси ўз ихтиёрида «Белорусь» тракторига, режа сими диагонал бўйлаб кўчириладиган механизми бўлган квадрат-уялаб маккажўхори экадиган сеялкага, осма культиваторга, силос йиғадиган комбайнга эга бўлган икки механизатор 1956 йилда 130 гектар майдонда маккажўхори етиштириш ва уни йиғиштириб олиш соҳасидаги ишлар комплексини амалга оширганлигини ва ана шу участкада ҳар гектар ердан 375 центнердан кўкпоя олганлигини кўрсатади. Улар 1957 йилда 198 гектар майдондаги маккажўхорини парвариш қилдилар ва об-ҳаво шароити ноқулай келишига қарамай, бу майдонда ҳар гектар ердан 250 центнердан кўкпоя олдилар.

Ишлаб чиқаришнинг хилма-хил соҳаларида бундай мисоллар кўп. Ҳар бир колхозда, ҳар бир МТСда ва ҳар бир совхозда меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот единицасига қилинадиган меҳнат сарфини камайтириш, колхозлар ва колхозчиларнинг даромадларини кўпайтириш юзасидан конкрет тадбирларни яхши ўйлаб белгилаш муҳимдир.

Барча қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳосилдорлигини янада кўпайтириш деҳқончилик соҳасидаги асосий вазифадир. Биз ғалла етиштиришни бундан буён ҳам кўпайтиришимиз, қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштиришга эътиборни сусайтирмаслигимиз зарур. Колхозлар, МТС ва совхозлар давлатдан қўшимча равишда техника талаб қилмай, яъни мавжуд тракторлардан, комбайнлардан ва бошқа машиналардан яхшироқ фойдаланиб, бу ишни бажаришлари кераклигини уқдириб ўтиш муҳимдир. Маълумки, кейинги 2-3 йил ичида қўриқ ва бўз ерлари ўзлаштирилган районларга кўп техника юборилди. Шу сабабдан Қозоғистон, Ғарбий Сибирь, Урал ва Поволжье областлари техникадан яхши фойдаланиш йўли билан янги ерларни ўзлаштириш ва дон экинлари майдонларини кенгайтириш учун катта имкониятларга эгадирлар.

Бизда экин майдонлари шу вақтгача асосан Қозоғистон, Сибирь, Урал, Поволжьедаги қўриқ ва бўз ерлар ҳисобига кенгайтириб келинди. Бу, тўғри бир иш эди. Аммо эндиликда мамлакат бўйича ҳар бир колхоз, совхоздаги барча ерлардан максимал даражада фойдаланиш вазифасини қўйиш пайти келди. Колхоз ва совхозларнинг имкониятларини шу жиҳатдан пухта ўрганиб чиқадиган бўлсак, бошқа районларда ҳам неча юз минг гектарлаб ҳайдаладиган ерларни топиш мумкин, балки неча миллион гектарлаб ер топилиб қолар.

Деҳқончилик маданиятини юксалтириш негизидагина ҳосилдорликни ошириш мумкин. Деҳқончиликнинг юксак маданияти конкрет элементлардан таркиб топади. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети мана шу элементлардан баъзиларига қишлоқ хўжалиги ходимларининг алоҳида эътиборини жалб этадилар. Мутахассислар колхоз раҳбарлари билан биргаликда алмашлаб экиш масалаларини чуқурроқ ўрганишлари, экинларни навбатлаб экишда агрономия ва иқтисодий жиҳатдан асослаб берилган усулларни ҳар бир колхозга тавсия этишлари керак. Бу тўғрида юқоридан қандайдир директивалар берилишини кутиб турмаслик керак. Ҳар бир колхоз ва совхозда уруғчилик масалаларини чуқур билиш, ҳар ернинг ўз шароитида энг кўп ҳосил берадиган дон ва бошқа экиннинг районлаштирилган сортлари экиладиган майдонларни максимал даражада кенгайтириш имкониятларини қидириб топиш зарур.

Шундай қилмоқ керакки, ҳар бир район, районда эса ҳар бир колхоз ва совхоз, барча имконият ва резервларни ҳисобга олиш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барча тармоқларини ривожлантиришнинг узоқ даврига мўлжалланган ва яхши ўйлаб тузилган планига эга бўлсин. Планда қишлоқ хўжалик маҳсулотининг ҳамма турларини етиштиришни кўпайтириш юзасидан ҳар йилга мўлжалланган суръатлар кўзда тутилиши лозим. Шу билан бирга колхоз ва колхозчиларнинг ўзларига берилган эркин планлаштириш ҳуқуқидан ҳақиқатан ҳам фойдаланишларини таъминлаш керак, улар экин майдонларининг структурасини такомиллаштиришлари керак, токи ернинг ҳар гектаридан максимал даражада маҳсулот олинсин, кишилар тўғри танлансин ва жой-жойига қўйилсин. Улар деҳқончилик маданиятини юксалтириш учун, ҳосилдорликни ошириш учун қатъий кураш олиб борсинлар, ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни анча кўпайтирсинлар ва бу маҳсулотнинг таннархини кескин суратда камайтиришни таъминласинлар.

Нами етарлик бўлган районларда шудгор қилинадиган ерлар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ва хусусан ем-хашакни кўпроқ етиштириш учун фойдаланилмаётган катта резервдир. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети шудгор қилинадиган далалардан эрта йиғиштириб олинадиган картошка, вика-сули аралашмаси, пичан ва молга бериладиган жовдар, ем-хашак қилинадиган люпин ва шу сингариларни экиш учун фойдаланиш иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ эканлигини кўп марта кўрсатдилар. Бу чора колхоз ва совхозларнинг келгуси йиллардаги ҳосилига путур етказмай, қўшимча равишда кўпроқ қишлоқ хўжалик маҳсулотлари олишларига имкон беради. Ана шу тадбир тўғри ва мақсадга мувофиқ эканлигини тасдиқлайдиган яна кўп мисоллар келтириш мумкин. Масалан, Минск областидаги Гастелло номли колхоз шудгор қилинган ерларда жуда кўп кўкпоя тайёрламоқда. 1957 йилда бу ерда шудгор қилинган 400 гектар ерга маккажўхори, лупин ва бошқа ем-хашак экинлари экилди. Натижада 10 минг тонна яхши сифатли ширали хашак олинди. Москва область, Кунцево районидаги Октябрь революцияси номли колхоз 1957 йилда ҳайдаб юбориладиган экинли шудгорларда эртапишар картошка, вика билан сули, маккажўхори ва бошқа экинлар экди ҳамда қўшимча равишда ҳар гектардан 2640 озуқа единицаси олди. Шу райондаги колхозларда шудгорларнинг деярлик ҳаммаси ҳайдаб юбориладиган экинли шудгорлардир. Колхозлар ана шу майдонларда қўшимча равишда кўп маҳсулот олиш билан бирга кузги экинлардан мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Райондаги колхозлар 1957 йилда ҳайдаб юбориладиган экинли шудгорларда ҳар гектар ердан 18,6 центнердан кузги ҳосил олдилар.

Аммо сер нам зонадаги кўп районларда ҳайдаб юбориладиган шудгорларга етарли баҳо бермаётирлар ва ҳайдаладиган ерлардан яхши фойдаланмаётирлар. РСФСР, Украина Полессияси, Белоруссия ССР, Литва ССР, Латвия ССР ва Эстония ССРнинг қора тупроқли бўлмаган зонаси районларида 1957 йилда 30 миллион гектардан кўпроқ ер ҳайдалди, бундан 5 миллион гектардан кўпроғи тоза шудгор қилинди. Агар ана шу майдондан люпин, эртапишар картошка ёки вика-сули ва нўхот-сули аралашмаси экиш учун фойдаланилганида, колхоз ва совхозлар қўшимча равишда миллион тонналаб қишлоқ хўжалик маҳсулотлари олган бўлур эдилар.

Бунинг аксича, етарли даражада нами бўлмаган зоналарда, масалан, Қозоғистон, Сибирь, Жанубий Урал, Поволжье, Украина жануби районларида қора шудгорлаш билан тўғри алмашлаб экишни жорий қилиш керак. Ана шундай районларда муттасил юқори ҳосил олиш учун шудгорлаш зарур эканлигини фан ва практика исбот қилган. Бу зонада қора шудгор бегона ўтларга қарши курашда ва нам тўплашда энг керакли чорадир. Қора шудгорлаш билан бир қаторда тўғри алмашлаб экишни жорий қилиш натижасида баъзи жойларда дон экинлари майдонларининг бир мунча қисқариб кетишидан қўрқмаслик керак, бунинг эвазига ялпи дон ҳосили шубҳасиз кўпаяди.

Дон экинларини йиғиштириб олиш вақтида ҳосил нобудгарчилигига қарши кураш — ялпи дон ҳосилини кўпайтиришнинг катта резервидир. Шу муносабат билан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1958 йилда ғаллани танлаб ўриб-йиғиштириб олиш усулини жуда кенг миқёсда қўлланиш зарур эканлигини қишлоқ хўжалик ходимларига яна бир марта эслатиб ўтадилар. Ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалиги ҳосилни ана шу прогрессив усулда йиғиштириб олиш учун машиналар билан етарли миқдорда таъминлангандир. Бу йил бизда мамлакатнинг ҳамма районларида дон экинларининг ҳаммасини танлаб йиғиштириб олиш усулини қўлланиш учун барча имкониятлар бор. Бу чора ҳосилнинг нобуд бўлишини анча камайтиради ва колхозларга ҳамда давлатга қўшимча равишда юз миллион пудлаб ғалла олиш имкониятини туғдиради.

Агротехниканинг илғор усулларини ва юқори ҳосил усталарининг тажрибаларини кенг қўлланиш асосида 1958 йилда техника экинлари — пахта, қанд лавлаги, зиғир, долгонец, конопля ва бошқа экинлар етиштиришни янада кўпайтиришни таъминлаш зарур, токи хомашёни қайта ишловчи саноатнинг эҳтиёжлари тўла қондирилсин.

Колхоз ва совхозларда картошка ва сабзавот етиштиришни ҳар томонлама кўпайтириш зарур. Шуни эсда тутиш керакки, картошка аҳоли учун энг муҳим озиқ-овқатдир ва айни вақтда картошка мамлакатдаги кўп районлар учун чорвачиликнинг ем-хашак базасини мустаҳкамлашда асосий экинлардан бири бўлиб қолмоғи керак.

Аҳолининг моддий фаровонлиги ўсиши билан мева ва узумга бўлган эҳтиёж ҳам кескин суратда ортади. Бизнинг мамлакатимиз ана шу муҳим маҳсулотларни етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш учун битмас-туганмас имкониятларга эгадир. Колхозларда, совхозларда ва колхозчилар, ишчилар ҳамда хизматчиларнинг томорқа участкаларида мева дарахтлари ва ток кўчатлари ўтқазиладиган майдонни бутун чоралар билан кенгайтириш — муҳим вазифадир. Мевазор ва узумзорларни парвариш қилишни кескин суратда яхшилаш ва уларнинг ҳосилдорлигини ошириш керак.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети ем-хашак базасини асосан маккажўхори экиладиган майдонларни кенгайтириш йўли билан мустаҳкамлаш — колхоз ва совхозларнинг қисқа вақт ичида барча чорва моллар сонини анча кўпайтириш ҳамда уларнинг маҳсулдорлигини оширишларини таъминлайдиган асосий шартларнинг бири эканлигини таъкидлаб ўтиш зарур деб ҳисоблайдилар. Эндиликда маккажўхорининг ғоят фойдали эканлигини исбот қилиб ўлтиришнинг зарурати йўқ. Бу нарса айрим колхозлар ва совхозларнинг тажрибасидагина эмас, балки бир қанча областлар, ўлкалар ҳамда республикаларнинг практикасида яққол исбот этилди.

Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг вазифаси — мамлакатнинг ҳамма районларида маккажўхори етиштиришни кўпайтиришда ва ундан юқори ҳосил олишда колхозларга ёрдам беришдан иборат.

Сут ва гўшт етиштириш юзасидан белгиланган планларни бажариш учун ўтган йилдагига нисбатан 2-3 баравар кўпроқ ширали хашак бўлиши керак. Маккажўхори майдонларини кенгайтириш ва асосан унинг ҳосилдорлигини ошириш йўли билангина бу вазифани ҳал этиш мумкин. Бошқа ҳеч қайси экин бу вазифани ҳал этаолмайди. 1958 йилда ҳар гектар ердан 30 тонна кўкпоя олиш мамлакатимизнинг барча районларида ўртача ҳосил деб ҳисобланиши керак.

Бу, давлат нуқтаий назаридан муҳим вазифадир. Мамлакатимизда чорвачиликни ривожлантириш, сут ва гўшт етиштиришни кўпайтиришга доир барча масалаларни муваффақиятли суратда ҳал этиш ана шу вазифанинг бажарилишига боғлиқдир.

Маккажўхори етиштириш билан бир қаторда ем-хашак бўладиган бошқа экинларнинг, чунончи йўнғичқа, беда, вика-сули аралашмаси, дуккакли экинлар-сули аралашмаси, люпин ва бошқа дуккакли ҳамда бошоқли ўтлар экиладиган майдонларни кенгайтириш ва хусусан уларнинг ҳосилдорлигини ошириш соҳасида ҳам қунт билан ишлашни давом эттириш керак. Бу масалада шаблонга йўл қўйиш мумкин эмас, масалага маҳаллий шароитларни ва конкрет вазиятни эътиборга олиб, жиддий қараш керак. Беда, йўнғичқа, тимофеевка, люпин ва бошқа дуккакли ҳамда бошоқли ўтлар яхши ўсадиган, кўп ҳосил берадиган жойларда экин майдонларини кенгайтиришда, энг муҳими ана шу экинларнинг ҳосилдорлигини оширишда колхоз ҳамда совхозларга ҳар тарафлама ёрдам бериш лозим.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1958 йилдан бошлаб барча колхоз ва совхозларда моллар семиртиб боқиладиган махсус хўжаликлардан ташқари ем-хашак ўрнида ишлатиладиган экинларни тўғри танлаш, маккажўхори, етиштириш, дуккакли ва бошоқли ўт аралашмасидан олинадиган пичан, маккажўхори ва дуккакли экин аралашмасидан қилинадиган силос тайёрлаш ҳисобига ўзларининг ем-хашак базасига албатта эга бўлишни кечиктириб бўлмайдиган вазифа деб қўядилар. Жуда кўп колхоз ва совхозлар чорва молларни боқишда четдан келтириладиган ем-хашакни кўзда тутиб план тузадиларки, бундай аҳволга хотима бериш керак. Планларни четдан келтириладиган ем-хашакни кўзда тутиб тузиш колхозларнинг ва совхозларнинг, шунингдек давлатнинг ҳам манфаатларига тўғри келмайди. Ишни шундай ташкил қилиш керакки, ҳар бир колхоз ва ҳар бир совхознинг чорва молларни тўлиқ рацион билан боқиш имконини берадиган ўз ем-хашаги бўлсин. Мамлакатимизнинг ҳар бир колхоз ва совхозида бундай имконият бор.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети колхоз, МТС ва совхоз раҳбарларининг, партия, совет ҳамда қишлоқ хўжалик органларининг эътиборини шу нарсага жалб этадики, гўшт ва сут етиштиришни янада кўпайтириш учун умумий ер майдонининг 100 гектари ҳисобига чорвачилик маҳсулдорлигини оширибгина қолмай, балки чорва молларнинг ҳамма турларини ва паррандаларни анча кўпайтириш ҳам талаб этилади. Шу билан бирга чорва молларнинг у ёки бу турини етиштириш учун ҳар бир республика ва ҳар бир областда мавжуд бўлган шароитдан максимал даражада фойдаланиш зарур.

Чорва моллар сони бундан буён асосан колхоз ва совхозларда кўпайтирилиши лозим, чунки иш практикаси чорвачиликнинг ялпи ва товар маҳсулоти етиштиришни тезликда кўпайтиришда йирик хўжаликнинг афзалликларини жуда яққол исбот этди.

Кейинги йилларда кўп колхоз ва совхозлар асосий эътиборларини ҳар бир сигирдан олинадиган сут миқдорини кўпайтиришга қаратдилар ва шу йўл билан сут етиштиришни кўпайтирдилар. Бундай интилиш тўғри интилишдир. Чорвачиликнинг интенсивлигини бундан буён ҳам ошириш ва соғиладиган сут миқдорини янада кўпайтириш керак. Аммо, колхоз ва совхозлар соғиладиган сут миқдорини оширишгагина эмас, балки сутнинг жирини кўпайтиришга ҳам эришмоқлари лозим. Сигирдан соғиб олинадиган сутнинг миқдоринигина эътиборга олиб қолмай, балки сутнинг жирини ҳам ҳисобга олиш, қанча жир олинаётганлигини ҳам билиш керак, токи сутнинг жирини ошириш ҳисобига сут чорвачилиги маҳсулдорлиги кўпайтирилсин.

Аҳолининг сутга ва сут маҳсулотларига бўлган ҳамда ўсиб бораётган эҳтиёжларини тўла қондириш вазифаси ўртага қўйилган ҳозирги пайтда етиштириладиган сутнинг ялпи миқдорини ҳам тобора кўпайтиришимиз зарур, биз сигирларнинг маҳсулдорлигини ошириш билан бир вақтда уларнинг сонини кескин суратда кўпайтирганимиздагина бунга эриша оламиз. Кейинги йилларда сигирларнинг сони секинлик билан ортиб борганлигини уқдириб ўтиш керак. Шу билан бирга бир қанча хўжаликларда сигирдан соғиб олинадиган сут миқдори жиҳатидан юксак кўрсаткичларга эришмоқ учун ҳатто сигирлар сонининг камайиб кетишига ҳам йўл қўядилар, тайёрланадиган гўшт ҳисобига сигирларни топширадилар. Аммо бу сигирлар яхшилаб боқилганида кўпроқ сут бериши, яхши болалаши ҳам мумкин.

Шуни тушунмоқ зарурки, сут соғишни кўпайтириш ҳисобигагина колхоз ва совхозларнинг кўпчилигида 100 гектар ер ҳисобига 300-400 центнер сут олишни таъминлаб бўлмайди. Республикалар, ўлкалар, областлар, районлар, колхоз ва совхозларнинг сут чорвачилигини ривожлантиришда эришган муваффақиятларига баҳо беришга ҳам бошқача қараш пайти келди. Фақат бир кўрсаткич билан, яъни сут соғиш миқдори билангина мусобақада ғолиб чиқди, деб ҳисоблаш ярамайди. Жири кўп бўлган сутни жуда кўп соғиб олишга эришган ва шу билан бирга энг кўп сигири бўлган, демак, умумий экин майдонининг юз гектари ҳисобига энг кўп сут оладиган хўжаликкина мусобақада ғолиб чиқади. Мамлакатнинг бир қанча районларида сигирлар сонини кўпайтириш учун тегишинча кураш олиб борилмаётганлигини қуйидаги фактлар исбот этади.

Россия Федерацияси, Украина ССР, Молдавия ССР, Белоруссия ССР, Литва ССР ва Ўзбекистон ССР областларининг кўпгина колхоз ва совхозларида кейинги уч йил ичида сигирлар сони 20-40 процент кўпайтирилиб, ҳар бир сигирдан олинган сут 500-1000 килограмм оширилган ҳолда, Эстония ССР, Қирғизистон ССР, Қозоғистон ССР ва Арманистон ССРда шу давр ичида сигирлар сони кўпаймади дейиш мумкин. Озарбайжон ССР, Грузия ССР, Латвия ССР, Туркманистон ССР, Тожикистон ССРда, Олмаота, Актюбинск областларида сут етиштириш, сут соғишни кўпайтириш ҳисобигагина ортган, чунки, сигирлар сони кўпаймаган, балки камайиб ҳам кетган.

Аҳолининг сут ва сут маҳсулотларига бўлган ҳамда ўсиб бораётган эҳтиёжларини яхшироқ қондириш учун, сут ва гўшт етиштиришни кейинги йилларда ҳам кўпайтириш имкониятига эга бўлиш учун сигирлар сонини кескин суратда оширишга эришмоғимиз лозим.

Мамлакатимизнинг ҳамма районларида умумий ер майдонининг юз гектари ҳисобига сигирлар сони бир хил бўлиши шарт эмас. Ҳар бир зонанинг ўзига хос хусусиятларини эътиборга олиш керак. Яқин 3-4 йил ичида умумий майдоннинг юз гектари ҳисобига айрим зоналарда тахминан қуйидаги миқдорда сигирга эга бўлиш вазифаси қўйилиши керак: сут чорвачилиги ривожланган районларда, чунончи РСФСР марказий областлари, Украинанинг баъзи областлари, Белоруссия, Болтиқ бўйи республикалари умумий экин майдонининг ҳар 100 гектари ҳисобига 20-25 сигир, Грузияда, Озарбайжонда, Арманистонда, Молдавияда умумий экин майдонининг ҳар юз гектари ҳисобига 15-20 сигир бўлиши керак. Қўйчилик ва гўшт чорвачилигини ривожлантириш учун энг қулай шароит мавжуд бўлган бошқа районларда, чунончи, Қозоғистон, Қирғизистон, Ўзбекистон, Туркманистон, Тожикистон каби, Ставрополь ўлкаси, Оренбург, Чита областлари ва РСФСРнинг бошқа баъзи областлари каби районларда сут соғиладиган сигирлар сони бир мунча кам бўлиши мумкин.

Бузоқ етиштириш учун махсус бригада ва фермалар ташкил этаётган ҳамда кўп сут берадиган сигирлар етиштириш учун бутун шарт-шароитни вужудга келтираётган колхоз ва совхозлар тўғри иш қилмоқдалар. Сигирлар сонини кўпайтиришни таъминлайдиган яроқли бузоқларни гўшт топшириш ҳисобига сўйишни колхозларнинг ва давлатнинг манфаатларига зарарли, исрофгарчилик деб ҳисоблаб, буни қатъиян тақиқламоқ керак.

Шуни ҳам эсда тутиш зарурки, сигирлар сонини кескин суратда кўпайтирмай туриб, гўшт проблемасини ҳал этиб бўлмайди. Сигирлар сони кўпайтирилганида, кўпроқ ёш молларга эга бўламиз, буқаларни кўпроқ миқдорда боқиб семиртириш имкониятига ва гўшт ресурсларимизни ошириш имкониятига эга бўламиз. Шу билан бирга кўпгина колхоз ва совхозлар ёш қорамолни барвақт ва семиртирмай гўшт комбинатларига топширадиларки, давлат ва хўжалик манфаатларига хилоф бўлган бундай исрофгарчиликка хотима бериш керак. Шундай тартиб ўрнатиш керакки, ёш қорамол зотига қараб, ем-хашакдан энг рационал фойдаланадиган ва кўпроқ гўшт берадиган ёшгача боқилсин. Шу йил туғилган ёш молни сўйишни тўхтатиш, уни икки ёшгача, айрим хўжаликларда эса ҳатто уч ёшгача боқиб ўстириш керак.

Колхозчилар, ишчи ва хизматчиларнинг хўжаликларида ёш молларнинг кўпи барвақт сўйилади. Бундай хўжаликлар ёш молларни бир неча ёшгача боқиб ўстириш имкониятига ҳамиша ҳам эга бўлмайдилар. Даставвал, колхоз ва совхозларнинг ана шу ёш молларни кўпроқ сотиб олиши йўли билан бу молларни эрта сўйилиб кетишидан сақлаб қолиш, уларни боқиб ўстириш мумкин. Россия Федерациясидаги ва бошқа республикалардаги кўп областларда, шунингдек Молдавия ССРда, Украина ССРда худди шундай қилдилар. Бу эса колхоз ва совхозларнинг мол гўшти етиштиришни кўпайтиришларига ва айни вақтда фермаларда қора моллар сонини оширишларига имкон берди.

Шуни ҳам эсда тутиш керакки, чорва молларнинг барча турларини кўпайтириш билан маҳаллий ўғитни кўп миқдорда тўплаш вазифаси ҳам ҳал этилади. Бу эса барча қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини ошириш учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Ҳозирги вақтда колхоз ва совхозлар давлатдан тобора кўпроқ миқдорда минерал ўғит олмоқдалар. Шу билан бирга уларнинг кўплари гўнгни тўплаш ва уни тўғри сақлаш масалалари билан шуғулланмайдилар. Маълумки, ўсимликни озиқлантириш учун зарур бўлган моддалар—азот, фосфор, калий гўнгда кўп. Ҳар бир колхоз ва совхоз гўнг тўплаш, компостлар тайёрлаш иши билан шуғулланиши, похол, торф ва бошқа нарсаларни тўшама қилиб солиш учун фойдаланиши керак. Колхоз ва совхозларда гўнгхоналар бўлиши зарур, гўнгни тўғри уйиб қўйиш керак, токи ундаги озуқа моддалари кучини йўқотмасин.

1958 йилда гўшт етиштиришни кескин суратда кўпайтиришимиз зарур. Биз бунга даставвал чўчқачиликни ривожлантириш ҳисобига эриша оламиз. Чўчқачиликни ривожлантириш бир йил ичида гўшт етиштиришни икки баравар ва ундан ҳам кўпроқ ошириш имконини беради. Смоленск областидаги колхоз ва совхозлар 1957 йилда ёш чўчқалардан уларни бир марта болалатиш учун кенг фойдаланиб, чўчқа болаларини боқишни тўғри уюштириб, колхозларда чўчқа гўшти етиштиришни 1956 йилдагига нисбатан 2,6 баравар ва совхозларда қарийб 2 баравар кўпайтирдилар. Бу эса уларнинг давлатга 1956 йилдагидан 1,8 баравар кўпроқ гўшт топширишлари ва сотишлари учун имконият туғдирди. Шу билан бирга областдаги колхоз ва совхозлар чўчқа гўшти етиштириш учун бўладиган сарфларни анча камайтирдилар ва чўчқаларни очиқ жойларда боқиш усулини кенг қўлланиш ҳамда картошкаси йиғиштириб олинмаган майдонларга ҳайдаб боқиш ҳисобига кўп даромад олдилар. Ўтган йили областдаги колхозлар чўчқачиликдан 150 миллион сўмдан кўпроқ даромад олдилар, ҳолбуки 1956 йилда ана шу даромадлар атиги 36,5 миллион сўмни ташкил этган эди. Смоленск областидаги колхоз ва совхозларнинг 1957 йилда қилган ишларини ҳар бир область ва республикада ҳам қилиш мумкин. Бунинг учун чўчқачиликни ривожлантириш масалалари билан чинакамига шуғулланиш керак, холос.

Чўчқа гўшти етиштиришни кескин суратда кўпайтириш билан бирга чўчқаларни гўшт учун боқишга ҳам алоҳида эътибор бериш зарур, чунки ёғлик чўчқа гўштини ва чўчқа ёғини ҳар ким ҳам истеъмол қила бермайди, бекон унча ёғли бўлмаган чўчқа гўшти бўлиб, мамлакатимиздаги районларнинг кўпчилигида уни кенг қўлланиш мумкин. Бундан ташқари ёғли чўчқа гўштидан кўра, бекон колхоз ва совхозларга арзон тушади. Шуни эътиборга олганда, Латвия, Эстония, Литва Республикаларидаги, РСФСРнинг Москва, Новгород, Тамбов ва Пенза областларидаги колхоз ва совхозлар жуда тўғри иш қилмоқдалар. Улар ўзлари етиштираётган чўчқа гўштининг умумий миқдоридан 30-60 процент бекон олмоқдалар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1957 йилда қўйлар сони ва жун етиштириш бир мунча ортганига қарамай, бизда қўйчиликни ривожлантириш учун мавжуд бўлган жуда катта имкониятлардан ҳали тўла фойдаланилмаётир ва чорвачиликнинг ана шу жуда муҳим тармоғи мамлакатнинг кўпгина районларида ёмон аҳволда қолмоқда, деб ҳисоблайдилар. Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхоз, МТС ва совхозлар қўйчиликни ривожлантиришдаги қолоқликни қисқа вақт ичида тугатишлари, қўйлар сонини ва жун етиштиришни кескин кўпайтиришга эришмоқлари керак. Мамлакатимиз меҳнаткашларининг энг яхши жун газламаларга бўлган эҳтиёжларини тўла қондириш учун бу тадбирни бажариш зарур. Шу билан бирга қўйчилик гўшт ресурсларини кўпайтиришнинг энг йирик манбаи эканлигини, шунингдек мамлакатимизнинг кўп районларида қўй гўшти гўштнинг бошқа турларидан афзал кўрилишини ҳам унутиб бўлмайди.

Паррандачиликка кўпроқ эътибор бериш керак. Паррандачилик — чорвачиликнинг жуда тез кўпаядиган ва фойдали тармоғидир. Паррандачилик меҳнат, ем ва маблағ кам сарф қилингани ҳолда қисқа вақт ичида кўпроқ миқдорда ғоят мазали гўштни олиш ва мамлакат аҳолисининг тухумга бўлган эҳтиёжларини таъминлаш имконини беради. Аммо кўпгина колхоз ва совхозларда паррандачиликка етарли баҳо берилмаётир, товуқ ҳамда ўрдак ва ғозларни урчитиш учун мавжуд бўлган жуда катта имкониятлардан ҳали ҳам ёмон фойдаланилаётир. Шу сабабдан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1958 йилда колхоз ва совхозлар 1957 йилдагига нисбатан 2-3 баравар кўпроқ товуқ, ўрдак ва ғозга эга бўлишлари зарур деб ҳисоблайдилар. Бу бажарилиши мумкин бўлган вазифадир. Бу вазифани муваффақиятли суратда ҳал этиш лозим.

Бизда қуёнчиликка тамомила асоссиз равишда етарли баҳо берилмаётир. Қуёнчилик — хўжаликнинг энг кўп даромад келтирадиган қисмидир. Кўпгина колхоз ва совхозлар бир қанча йилдан буён қуёнчилик билан муваффақиятли шуғулланиб келмоқдалар ва унча кўп маблағ сарф қилмаганлари ҳолда кўп гўшт ва катта даромад олмоқдалар. Бундан ташқари қуёнчилик қимматли тери, тивит олиш имконини беради.

Бизнинг мамлакатимизда колхоз ва совхозларнинг ҳовузларида балиқ урчитиш озиқ-овқат ресурсларини кўпайтиришнинг катта манбаидир. Қишлоқ хўжалигининг ана шу тармоғи тўғри ташкил этилган тақдирда кўп даромад беради ва меҳнатни унча кўп сарф қилишни талаб этмайди. Кўп колхозда балиқ урчитиш учун ҳовуз ва кўллардан интенсив фойдаланмоқдалар, ҳар гектар сув майдонидан 10-15 центнерлаб балиқ ва балиқ урчитилган ҳовузнинг ҳар гектари ҳисобига 7-10 минг сўмдан даромад олмоқдалар.

(ОХИРИ УЧИНЧИ БЕТДА).

Колхозчиларга, МТС ва совхоз ходимларига, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларига, совет ва қишлоқ хўжалик органларига, мутахассисларга ва қишлоқ хўжалигининг барча ходимларига

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Советининг

МУРОЖААТИ

(БОШИ БИРИНЧИ ВА ИККИНЧИ БЕТЛАРДА).

Қишлоқ хўжалигимиз кескин юксалиб бораётган ҳозирги пайтда асаларичилик тўғрисида ҳам гапириб ўтиш керак. Асал биз учун жуда зарур. Асаларичилик ишлари яхши йўлга қўйилган ва бу иш уни севадиган соф виждонли кишилар қўлига топширилган жойларда асаларичилик хўжалик учун жуда фойдали бўлади, кўп даромад келтиради. Асаларичилик, мева ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини оширишда ҳам катта роль ўйнайди, лекин шунга қарамай, кўпгина колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари қишлоқ хўжалигининг ана шу тармоғига етарли баҳо бермаётирлар.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барча тармоқларини ривожлантириш керак, токи биз яқин 2-3 йил ичида истеъмолимиз учун, шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашлари учун талаб этилган ҳамма маҳсулотларга зарур миқдорда эга бўлайлик.

Кейинги йилларда қишлоқда чорвачилик бинолари ва бошқа ишлаб чиқариш иморатлари, уй-жой, ижтимоий-маиший хизмат кўрсатадиган бинолар қурилиши анча кенгайиб кетди. Бу ҳаракатни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш керак. Биз кўп миқдорда яхши ва арзон бинолар қуришимиз лозим. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети қурилиш ишларини кенгайтириш билан бирга бу ишдаги ҳар қандай ортиқчаликларга қарши қатъий кураш олиб бораётган ва маҳаллий бинокорлик материалларидан кенг фойдаланаётган колхоз, МТС ва совхозларнинг ташаббусини маъқуллайдилар. Бу эса ана шу маблағ ҳисобига кўп миқдорда уй-жой, чорвачилик бинолари ва бошқа иморатлар қуриш имконини беради. Тегишли шароит мавжуд бўлган қишлоқларда мактаб-интернатлар, болалар яслилари ва боқчалари, туғуруқхоналар, клублар, ноцвойхоналар, умумий ошхоналар, ҳаммомлар, кексалар учун уйлар қуришга эътибор бериш пайти келган.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети илғор кишилар, илғор колхоз, совхоз, МТС ва бригадаларнинг ютуқларини барча колхоз ва совхозларнинг мулкига айлантира билиш — олдимизга қўйилган вазифаларни муваффақиятли ҳал этишимизни таъминлаши лозим бўлган асосий нарса деб ҳисоблайдилар, токи, кишилар янги фактлар асосида қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини интенсивроқ бошқаришни, тажрибаси ўрганилаётган колхоз, совхоз, МТС, бригадада илғорлик нимадан иборат эканлигини ва бунга қандай эришилаётганлигини конкрет равишда кўрсатиш билан қишлоқ хўжалик техникасидан фойдаланиш маҳоратини ўрганиб олсинлар.

Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг ишлари бутун янгилик, илғорликни қўллаб-қувватлашга қаратилиши лозим. Бир колхозда тўпланган яхши тажриба нима учун бошқа колхозларнинг мулки бўлолмайди? Бутун гап ташкилотчилик ишларининг заифлигидадир. Ўз вазифаларини янгиликни қўллаб-қувватлашга даъват этиш билангина чеклаб қўядиган партия ташкилотлари бизда кам эмас. Даъват этишгина кифоя қилмайди, даъват этиш билан бирга янгиликни қўллаб-қувватлашни уюштириш ҳам керак.

Даъват — чақириқнинг юзаки бўлмаслиги учун ишни шундай уюштириш керакки, колхоздаги илғор бригаданинг тажрибаси ана шу колхоздаги барча бригадаларнинг мулки бўлиб қолсин, илғор колхознинг тажрибаси райондаги барча колхозларнинг мулки бўлиши, илғор районнинг тажрибаси эса областдаги барча районларнинг мулки бўлиб қолиши керак. У ёки бу бригада, колхоз ёки райондаги илғорлик нимадан иборат эканлигини кишилар билиб олишлари керак. Бунинг учун партия раҳбарлари, колхоз раислари, МТС ва совхоз директорлари, қишлоқ хўжалик мутахассисларининг илғор хўжаликларга бориб туришларини уюштириш керак, бундай хўжаликларда қисқа вақт бўлиш билан чекланмай, балки хўжаликни бошқариш тажрибаларини, бундай хўжаликларда қандай йўл ва методлар билан юксак кўрсаткичларга эришилганлигини батафсил суриштириб билиш ва ўрганиш керак. Район ходимлари колхозда илғор тажрибани шу тарзда суриштириб билганларидан кейин муайян колхозларга бориб, уларда узоқ вақт туришлари, колхозчилар билан биргаликда колхозларнинг хўжалигини юксалтириш юзасидан батафсил план тузишлари, бу планда қандай тадбирларни қайси муддатларда амалга ошириш кераклигини кўзда тутиш, у ёки бу иш учун кимларнинг жавобгар бўлишини аниқлаш керак. Аммо план тузилгандан кейин асосий нарса — планни бажаришни уюштиришдан ва белгиланган тадбирларнинг амалга оширилишини кун сайин контроль қилиб туришдан иборат. Колхозчилар колхоздаги ишларнинг аҳволига танқидий кўз билан қарашлари ва топширилган иш учун ҳар бир кишидан ҳисоб беришни талаб қилишлари лозим. Илғор тажрибани ишлаб чиқаришга кенг жорий қилиш учун кураш — илғорларнинг муваффақиятларидан район, область, республиканинг бутун қишлоқ хўжалигини юксалтиришга кўчишдан иборат бўлмоғи лозим.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети аввалдагидек ҳозирда ҳам кадрлар танлашни қишлоқ хўжалигини юксалтиришдаги ҳал қилувчи масала деб ҳисоблайдилар. Мамлакатнинг қишлоқ хўжалиги умуман юксалган бир шароитда айрим областлар, районлар, айрим колхоз ва совхозларда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш даражасида катта тафовут бор. Ана шу тафовутларга тупроқ — иқлим шароити ва бошқа объектив шароитлар эмас (бундай шароитлар албатта бор), балки асосан раҳбарлик даражаси сабабдир.

Иқлим-тупроқ шароити бир хил бўлгани ҳолда, бир областда ёки ҳатто бир районда ҳам колхоз ва совхозларнинг иш даражаси тамомила турлича эканлигини кўриш мумкин. Бу эса бригадага, колхозга, совхозга, районга раҳбарлик қилишнинг турли даражада бўлиши натижасидир.

Шу сабабдан партия, совет, қишлоқ хўжалик раҳбар кадрларини ҳам, ишнинг ташкил этилишини ҳал этадиган бошқа кишиларни ҳам танлашни яхшилаш аввалдагидек ҳозирда ҳам асосий вазифаларнинг бири бўлиб қолади.

Ўтган тўрт йил мобайнида неча ўн минглаб малакали агрономлар, зоотехниклар, ветеринарлар, инженерлар, мелиораторлар ва бошқа мутахассислар бевосита колхоз, МТС ва совхозларга юборилди. Улар ўзларининг назарий билимларини практикада татбиқ эта олдилар, ўз иш участкаларининг конкрет шароитларини ўрганиб, янада мураккаброқ вазифаларни ҳал этишга тайёрландилар. Қишлоқ хўжалиги мутахассисларидан тўғри фойдаланиш, топширилган иш учун уларнинг жавобгарлигини ошириш, улар билан кўпроқ маслаҳатлашиш керак. Бу кадрлар бизнинг олтин фондимиз бўлган ажойиб практиклар — колхоз раислари, МТС ва совхоз директорлари, бўлимлар, фермаларнинг бошқарувчилари ва трактор ҳамда далачилик бригадаларининг бошлиқлари билан биргаликда қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишдаги, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришдаги мураккаб вазифаларни малакали суратда ҳал этишга қодирдирлар. Бу кадрлар ўз олдиларида турган вазифаларни маҳорат билан ҳал этажакларини билиб, эндиликда буларга таяниш мумкин. Эндиликда раҳбарлар ва қишлоқ хўжалик мутахассисларининг ўз билимлари ва тажрибаларини чинакам рўёбга чиқаришлари учун, уларнинг мумкин қадар кўпроқ ташаббус кўрсатишларини таъминлаш учун имконият ва зарурат бор.

Аммо бизда суст ишлаётган колхоз раислари ҳали ҳам бор. Шуни тушуниб олмоқ керакки, энг талантли ташкилотчиларни колхоз раислари лавозимига кўтариш колхозларни ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлашда муҳим вазифа бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Бундан шундай хулоса чиқариш керакки, колхозларни кадрлар билан мустаҳкамлаш қисқа муддатли бир иш бўлмай, балки хўжаликка раҳбарлик қилишда кундалик, энг зарур ишдир.

Ҳар бир областдаги районларнинг кўпида ҳали ҳам қолоқ колхозлар бор. Барча колхоз ва совхозларни илғорлар даражасига кўтариш учун жуда кўп ишлашимиз керак. Янгидан ташкил этилган совхозларни ташкилий хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлашга эътибор бериш керак. Бунинг учун даставвал қишлоқда ташкилотчилик ишларини яхши йўлга қўйиш, колхозчиларни, звено, бригада бошлиқларини ва колхоз раисларини ғамхўрлик билан тарбиялаш лозим. Бизда кишилар билан ва хусусан колхозларнинг раҳбар кадрлари билан ишлашда ҳали жиддий камчиликлар бор.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари билан ишлашни кучайтиришга партия ва совет органларининг, қишлоқлардаги барча коммунист ва комсомолларнинг алоҳида эътиборларини жалб этадилар. Совет кишиси — планларимизнинг чинакам ижодкори, барча бойликларимизни яратувчидир. Биз шунга эришмогимиз керакки, ҳар бир колхозчи ўзини колхоз хўжалигининг чинакам хўжайини деб ҳис этсин, улар ўзларининг энг яқин ва жонажон ишлари тўғрисида қандай ғамхўрлик қилсалар, артел хўжалиги тўғрисида ҳам шундай ғамхўрлик қилсинлар. Қишлоқларда жуда кўп ажойиб кишилар ўсиб етишди. Қишлоқларнинг неча минглаб меҳнаткашлари қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда эришган жуда катта муваффақиятлари учун орден ва медаллар билан мукофотландилар. Булар орасида илғор колхозчилар, ишчилар, звено, бригада бошлиқлари, колхоз раислари ва совхоз директорлари, агрономлар, зоотехниклар бор. Бу — қудратли кучдир. Партия ташкилотлари ҳар бир меҳнаткашга зўр меҳр-муҳаббат билан муносабатда бўлсалар, уни рағбатлантирсалар, колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини ривожлантиришга доир масалаларни ҳал этишга кенгроқ жалб этадиган бўлсалар, у ҳолда қишлоқдаги ижодий ҳаёт янада юксак даражага кўтарилади. Бу эса қишлоқ хўжалигини ривожлантириш планларини амалга оширишнинг ҳал қилувчи шартларидан биридир.

1958 йилда колхоз, МТС ва совхозлар олдида турган катта вазифаларни амалга ошириш учун зўр ғайрат билан ишлаш талаб этилади. Кўкламги экишга намунали тайёргарлик кўриш, чорва моллар қишловини яхши ўтказиш зарур. Партия ташкилотлари, совет ва қишлоқ хўжалик органлари кадрларни ўқитишга, техникани ремонт қилишга, уруғликни тозалаш ва сақлашга ҳамда ҳозирги пайтдаги ишларнинг бошқа энг муҳим масалаларига алоҳида эътибор беришлари лозим.

Колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг ходимлари, ўртоқлар! Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети Сизларга шу мактуб билан мурожаат қилиб, 1958 йилда қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини янада юксалтиришда, қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари томонидан қўйилган вазифани — аҳоли жон бошига гўшт, сут ва ёғ етиштириш соҳасида яқин йиллар ичида Америка Қўшма Штатларига етиб олиш вазифасини ҳал этиш учун курашда янгидан-янги катта муваффақиятларга эришиш учун бутун куч-ғайратингизни сафарбар қилишингизга ишонадилар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети қаттиқ ишонч билдирадиларки, шонли колхозчи деҳқонлар, социалистик қишлоқ хўжалигининг барча меҳнаткашлари қишлоқ хўжалигининг барча маҳсулотларини етиштиришни кўпайтириш учун бундан буён ҳам фидокорона кураш олиб борадилар ва аҳоли учун озиқ-овқат ҳамда енгил саноат учун хомашё мўл-кўллигини вужудга келтиришга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшадилар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети

ССР Иттифоқи Министрлар Совети

Мусобақа илғорларига кўчма Қизил байроқ берилди

Тошкент область ижроия комитети ва Ўзбекистон КП область комитети ерларни шудгор қилиш юзасидан совхозлар ва МТСлар ўртасидаги социалистик мусобақанинг 16 январдан 20 январгача бўлган якунини кўриб чиқдилар.

Область ижроия комитети ва область партия комитетининг Кўчма қизил байроғи **2-Бекобод МТСига** (директори **Муҳамеджонов,** бош агроном **Қозоқбоев,** бош инженер **Хазов** ўртоқлар) берилди. Бу МТС ўтган беш кунликда йиллик планга нисбатан 13,0 процент ерни шудгор қилган, шудгорлаш планини 74,6 процент бажарган. Байроқ Верхневолинск МТСидан олиб берилди.

Шудгорлашда намуна кўрсатган илғор механикларни, тракторчиларни, прицепшчикларни ва МТС ишчиларини мукофотлаш учун 2-Бекобод МТСига 3 минг сўм пул берилди.

Боёвут ва **I-Гулистон** МТСларининг ерларни шудгорлаш бўйича яхши ишлаганликлари қайд қилинди.

Область ижроия комитети ва область партия комитетининг Кўчма Қизил байроғи **Боёвут районидаги 3-«Боёвут» совхозига** (совхоз партия ташкилотининг секретари **Облоқулов,** бош агроном **Гусаров,** бош инженер **Марценюк** ўртоқлар) берилди. Бу совхоз ўтган беш кунликда йиллик планга нисбатан 15,4 процент ерни шудгор қилган, шудгорлаш планини 96,7 процент бажарган. Байроқ 2-«Далварзин» совхозидан олиб берилди.

Шудгорлашда намуна кўрсатган илғор механизаторларни, тракторчиларни, прицепшчикларни ва совхоз ишчиларини мукофотлаш учун 3-«Боёвут» совхозига 3 минг сўм пул берилди.

«Фарҳод», «Мирзачўл» ва **«Социализм»** совхозларининг ерларни шудгорлаш бўйича яхши ишлаганликлари қайд қилинди.

ТОШКЕНТ ШАҲАР XII ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Газетамизнинг кечаги сонида Тошкент шаҳар XII партия конференцияси ҳақидаги материал эълон қилинган эди. Бугун Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитетининг ва ревизия комиссиясининг ҳисоботлари юзасидан бўлган музокараларни босаётирмиз. Музокараларда биринчи бўлиб Тошкент шаҳар Киров район партия комитетининг секретари ўртоқ **Йўлдошева** сўзга чиқди.

— Район партия ташкилоти, — дейди у, — ҳисобот даврида партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни сезиларли даражада яхшилади. Шу давр ичида партияга 213 киши қабул қилинди. Булардан 108 киши ишчи ва 105 киши инженер-техник ходимлардир. Коммунистлар ишчиларнинг ишлаб чиқариш планларини ошириб бажариш учун олиб бораётган курашига бошчилик қилдилар. Натижада райондаги 30 корхонадан 25 таси йиллик ишлаб чиқариш планини муддатидан олдин — 11 декабрда адо этди, пландагидан ташқари 26 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. «Узбексельмаш», транспорт машинасозлиги заводи ва бошқа илғор корхоналар шулар жумласидандир. Техника прогресси соҳасида тузук натижага эришилди: район корхоналарида 300 дан ортиқ металл ишловчи станоклар ўрнатилди, ишлаб чиқаришга 1100 рационализаторлик таклифи жорий қилинди ва ундан 3 миллион сўм фойда кўрилди.

Бироқ, айрим корхоналар маҳсулот номенклатураси юзасидан белгиланган топшириқни бажармадилар. Жумладан, биринчи қурилиш деталлари заводи планни бажармади. Бунинг учун фақат завод раҳбарлари ва партия ташкилоти жавобгар эмас. Корхона йил давомида бир неча марта бир бошқармадан иккинчи бошқарма ихтиёрига берилди. Биз заводни «Главташкентстрой»нинг қарамоғига беришни мақбул деб ҳисоблаймиз. Бу, планлаштириш ишига ҳам, корхонада маҳсулот ишлаб чиқаришга ҳам ижобий таъсир кўрсатади.

Совнархоз тузилганлиги ижобий натижа берди, аммо унинг ходимлари ва бошқармалари корхоналарнинг экономикаси ва ишлаб чиқариш қувватини ҳали чуқур ўрганиб олганлари йўқ, планлаштиришда хатоликларга йўл қўймоқдалар. Мисол учун, «Узбексельмаш» заводи бўйича белгиланган план хомашё ресурслари ва шунга мувофиқ миқдордаги иш ҳақи фонди билан мустаҳкамланмаган. 6-тикув фабрикасида газламанинг планлаштирилган баҳоси хомашёнинг ҳақиқий кимматидан бирмунча паст. Натижада газлама билан хомашёнинг баҳоси ўртасидаги фарқ биринчи кварталда 9 миллион сўмни, бутун йил давомида эса 35 миллион сўмни ташкил этади. Ўзбекистон ССР Госплани ва Тошкент Халқ хўжалик кенгаши саноат корхоналари планини қайта кўриб чиқишлари ва унга аниқлик киритиб, реал ҳолга келтиришлари зарур.

Шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитети Киров районида уй-жой қурилишига етарли эътибор бермадилар. Шаҳарнинг бошқа районларида уй-жой қурилиши кенг йўлга қўйилган, бизнинг районимизда эса бу иш жуда секин бораётир.

Ҳисобот даврида шаҳар партия комитети бирмунча иш қилди. Аммо у, район партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотларига ҳамма вақт ҳам конкрет раҳбарлик қилмади. Шаҳар партия комитетининг аппарати ва унинг секретарлари партия ташкилотлари билан етарли равишда боғланмаганлар. Шаҳар партия комитети бўлимларининг ходимлари корхоналарда кам бўладилар, ишлаб чиқаришни суст ўрганаётирлар, партия ташкилотларининг фаолиятларига чуқур аралашмаётирлар.

Конференция делегати, Октябрь революцияси номли паровоз-вагон ремонт заводининг токари ўртоқ **Алёшин** ишчиларни коммунистик руҳда тарбиялаш масаласи устида тўхталди. Бизнинг корхонамизда, деди у, лекция ва докладлар ўқиб турилади, кекса большевиклар билан учрашувлар ўтказилади ва ишчиларнинг онглилигини оширишга қаратилган бошқа тадбирлар амалга оширилади. Аммо, биз бу муҳим ишда кўпгина қийинчиликларга дуч келмоқдамиз. Бизда оммавий-сиёсий ва агитация ишларини ўтказиш учун жой йўқ. Клуб қуриш ҳақидаги берилган ваъда амалга оширилмаётир.

Сўнгра ўртоқ Алёшин уй-жой қурилиши секин бораётганлиги ҳақида гапирди. Ўтган йили горькийликларнинг методи асосида корхона коллективининг кучи билан фақат битта 8 квартирали уй қурилди. Айниқса 300 дан ортиқ оила уй-жойга муҳтожлик сезаётганлигини ҳисобга олганда, бу жуда кам. Заводда маиший бинолар соҳасидаги аҳвол ҳам яхши эмас. Ишчилар учун коржома киядиган ва ювинадиган жой йўқ. Заводда маиший бинолар қуришни тезлатиш зарур.

— Ҳисобот-сайлов йиғилишлари ва район партия конференцияси, — деди ўз сўзида Октябрь район партия комитетининг секретари ўртоқ **Исломов,** — партия қаторларининг мустаҳкам бирлигини, район партия ташкилотининг жанговарлиги ўсганлигини, коммунистларнинг омма билан алоқаси янада мустаҳкамланганлигини кўрсатди. Район корхоналарига конкрет ва жонли раҳбарлик қилиш, илғор тажрибани умумлаштириш ва оммалаштириш, кадрларни топширилган иш учун юксак жавобгарлик руҳида тарбиялаш халқ хўжалиги вазифаларини ҳал қилишга имкон берди. Район саноати йиллик планни 13 декабрда бажарди. Ўтган йили районда 67 минг квадрат метр ҳажмдаги уй-жой биноси қурилди ва фойдаланишга топширилди. Кўчалар, майдонлар ва паркларни ободонлаштириш юзасидан бирмунча ишлар қилинди. Зелений театри, телевизион студияси қуриб битказилди, «Пахтакор» стадионида катта ҳажмдаги ишлар амалга оширилди.

Аммо, ҳали ҳал қилинмаган кўпгина масалалар бор. Айниқса идеология ишини, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш, ёш авлодни ўқитиш ва тарбиялаш ишларини юқори босқичга кўтаришга кўпроқ эътибор бериш лозим. Районда жуда кўп сонли мактаблар бор, уларнинг кўпчилигида ўқувчиларнинг дарсларни ўзлаштириш даражаси пасайиб кетди. Биз ўқувчиларнинг бир синфда икки йил қолиши ва ўқишни ташлаб кетиши ҳолларига барҳам бера олмадик. Бир қатор мактабларда дарслар уч сменада ўтказилмоқда, райондаги 27 мактабда политехника таълими учун база йўқ. Район ва шаҳар халқ маорифи бўлимлари, Маориф министрлиги мактабларнинг фаолиятига қониқарсиз раҳбарлик қилмоқдалар.

Лекция пропагандаси, дейди ўз сўзида давом этиб ўртоқ Исломов, ҳозирги юксак талабларга жавоб бермайди. Раҳбар партия, совет ва касаба союз ходимлари аҳоли ўртасида камдан-кам лекция ва докладлар ўқийдилр. Динга қарши пропаганда аҳён-аҳёнда ўтказилади. Шаҳар партия комитетининг лекторлар группаси ва сиёсий ҳамда илмий билимларни тарқатувчи жамиятнинг шаҳар бўлими қониқарсиз ишламоқда. Жамиятнинг аъзолари корхоналарда камдан-кам бўладилар. Улар аҳоли ўртасида жуда кам лекция ўқимоқдалар. Ўқилаётган лекцияларнинг ғоявий савияси паст. Бу камчиликларга барҳам бериш керак.

Аҳоли ўртасида оммавий агитация ишларини олиб боришдаги асосий камчиликлардан бири шуки, агитпунктларнинг кўпчилиги мунтазам ишламайди, улар аҳолининг жуда кам қисмига хизмат кўрсатмоқдалар. Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш иши суст олиб борилаётганлиги сабабли айрим шахслар томонидан хотин-қизларга нисбатан бой-феодалларча муносабатда бўлиш фактлари содир бўлаётир.

Хотин-қизларни пастдан юқорига кўтариш соҳасидаги аҳвол яхши эмас. Афсуски, шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитети бу соҳада бизга намуна кўрсатмаётирлар. Уларнинг аппаратида ишлаётган ўзбек хотин-қизларининг сони жуда кам.

«Ташсельмаш» заводининг директори ўртоқ **Оттигашев** минбарга кўтарилади. У бундай деди:

— Турмуш саноат ва қурилишга раҳбарлик қилишни янгича ташкил этишнинг метод ва формалари мақсадга мувофиқ эканлигини тасдиқлади. Иқтисодий-маъмурий районларнинг ташкил этилиши, Совнархозлар тузилганлиги корхона ва қурилишларга раҳбарликни яхшилаш, уни янада жонли ва оператив қилиш имконини берди. Шу туфайли идорачилик тўсиқлари тугатилди, корхоналар ўртасидаги ўзаро алоқа яхшиланди. Аммо ҳали кун тартибида бир қатор жиддий масалалар турибди ва уларни ҳал қилиш лозим.

Планлаштириш масаласида жуда кўп чатоқликлар мавжуд. Мана бир мисол. Тошкент Совнархози «Ташсельмаш» заводига 1958 йил учун тубандаги контроль рақамларни белгилаган: агар биринчи кварталда ишлаб чиқариладиган ялпи маҳсулотни 100 процент деб қабул қилинса, у ҳолда бу кўрсаткич иккинчи кварталда 90 процент, учинчи кварталда 120 процентни ва тўртинчи кварталда 83 процентни ташкил қилади. Бундай ҳолда ишчи кучидан фойдаланишни қандай қилиб тартибга солиш керак, деган савол туғилади.

Машинасозлик саноати бошқармаси бўйича белгиланган контроль рақамлар ҳам худди шунингдек, чалкаш. Бу ҳақда жиддий ўйлаш ва тартиб ўрнатиш керак.

Корхоналарни моддий-техника жиҳатидан таъминлаш масаласи билан чинакамига шуғулланиш зарур. Менинг назаримда бу ишда ҳеч қандай кераги бўлмаган кўп поғаналик мавжуд. Ҳозирги вақтда моддий-техника таъминоти қандай амалга оширилмоқда? Завод заявка тузиб, уни Совнархозга юборади, сўнгра бу заявка Ўзбекистон ССР ва СССР Госпланларига юборилади. Бундай кўп поғаналикда завод ўз эҳтиёжларини тезроқ қондириши қийин. Бу масалалар ҳақида диққат билан ўйлаб кўрмоқ, уларни тўғри ҳал қилиш йўлини топмоқ лозим.

Конференция делегати, Тошкент шаҳар ижроия комитети маданият бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **Донская** ўз сўзини маданий-оқартув ишига бағишлади.

—Маданият фронтининг ходимлари, — деди у, — ўз фаолиятларида айрим муваффақиятларга эришдилар. Аҳоли ўртасида маданий-оқартув ишларини олиб бориш ва меҳнаткашларнинг дам олишини ташкил этишнинг янги формалари қидириб топилди. Ўтган йил мобайнида кўп сонли қизиқарли оммавий тадбирлар ўтказилди. Маданий-оқартув муассасаларининг тармоғи кенгайди. Жумладан, 4 та музика мактаби, 3 ёзги кинотеатр, кенг экранли кинотеатр, 4 кутубхона учун янги бино қурилди, шаҳар болалар парки ташкил этилди. Шаҳар кутубхоналаридаги китоб фонди 164 минг томга кўпайди.

Шу билан бир қаторда маданий-оқартув ишида катта камчиликлар бор. Маданий-оқартув муассасаларининг тармоғи секин ривожланмоқда. Уларда ишлаётган 870 ходимдан 574 киши тўлиқсиз ўрта ва бошланғич маълумотга эга. Кадрларни ўқитиш, тарбиялаш ва жойлаштириш вазифаси тўла ҳал қилингани йўқ.

Ўзбекистон ССР Маданият ва Маориф министрликлари ёш авлодни эстетик жиҳатдан тарбиялаш, уларга музика таълимини ўргатишга етарли эътибор бермаётирлар. Тошкентда 120 минг ўқувчи бўлгани ҳолда, улардан фақат 1321 ўқувчи музика мактабларига жалб қилинган. Биз янги музика мактаблари очиш ҳақида ғамхўрлик қилишимиз лозим.

Ўртоқ Донская конференция қатнашчиларининг диққатини ўзбек адабиёти ва санъат декадасига активроқ тайёргарлик кўриш лозимлигига жалб этди.

Ёшларнинг фестивалига тайёргарлик кўриш вақтида, деди у, бадиий ҳаваскорлик билан ҳамма шуғулланган эди, ҳатто кўпчилик завод ва фабрикаларнинг директорлари репитицияларда шахсан иштирок этдилар, тўгарак қатнашчиларини костюмлар билан таъминлашда ёрдам кўрсатдилар, уларга маслаҳатлар бердилар. Аммо, фестиваль тамом бўлиши биланоқ ана шу раҳбарларда бадиий ҳаваскорлик тўгаракларига бўлган қизиқишдан асар ҳам қолмади. Ҳаваскорлик тўгаракларига Маориф министрлиги, Маданият бошқармаси, Республика халқ ижодий уйи томонидан етарли раҳбарлик қилинмаётир. Бу муҳим ишга комсомол ва касаба союз ташкилотлари ҳам эътиборни сусайтириб юбордилар. Фестивалнинг кейинги кунларида шаҳарда 900 бадиий ҳаваскорлик коллективлари бўлиб, уларнинг составида 20 мингдан ортиқ киши бор эди. Ҳозир эса ҳаммаси бўлиб 10 минг киши қолган.

Конференция делегатлари мандат комиссиясининг иши тўғрисида ўртоқ **Усмоновнинг** докладини тингладилар.

Ўзбекистон ССР Савдо министри ўртоқ **Маърупов** меҳнаткашларнинг саноат моллари, айниқса кенг истеъмол товарларига бўлган ва тобора ўсиб бораётган талаби ҳақида гапирди.

— Республика аҳолисига, — деди у, — ўтган йили 1956 йилдагига қараганда 17 процент кўп турли товарлар сотилди. Савдо тармоғи кенгайди, харидорларга хизмат кўрсатиш маданияти яхшиланди. Аммо, меҳнаткашларнинг саноат молларига бўлган талаби тўла қондирилмаётир. Савдо тармоқларида кўп ҳолларда зарур товарлар бўлмайди. «Таштекстильмаш» заводи, тўқимачилик комбинати ва бошқа корхоналар нима учундир уй-рўзғор буюмларини ишлаб чиқаришни тўхтатиб қўйдилар. Шу сабабли биз оддий белкурак, паншаха, болта ҳамда бошқа шу каби буюмларни узоқ масофадан ташиб келтиришга мажбур бўлаётирмиз. Шаҳар партия комитети, Совнархоз меҳнаткашларнинг талабини ҳисобга олишлари, шаҳар корхоналарида зарур товарларни ишлаб чиқаришни кенг йўлга қўйишлари зарур.

Ўртоқ Маърупов савдо шохобчаларида кам ўлчаш, кам тортиш ва харидорларнинг ҳақидан уриб қолиш фактлари юз бераётганлигини эътироф этди. Министрлик ва бошқа савдо ташкилотларининг ходимлари совет савдоси қоидаларига хилоф қилувчи шахсларга қарши етарли кураш олиб бормаётирлар, уларга нисбатан қаттиқ чора кўрмаётирлар, сотувчи ходимларнинг иши устидан қаттиқ контроллик олиб бормаётирлар. Шу билан бир қаторда прокуратура, суд, милиция органлари ҳам кўп ҳолларда либераллик қилмоқдалар.

Нотиқ савдо органларининг партия ташкилотларига малакали раҳбарлик қилмаётганлиги учун шаҳар партия комитетининг савдо-маъмурий бўлимини ва унинг мудири ўртоқ Рассохинни танқид қилди. Унинг кўрсатишича, шаҳар партия комитетининг бу бўлими оператив ва конкрет раҳбарлик қилиш ҳамда ёрдам кўрсатишдан кўра телефон орқали кўрсатмалар беришни афзал кўради. Савдо-маъмурий бўлимининг айби билан Тошкент шаҳар ижроия комитетининг савдо бошқармаси учун кадрлар тўғри танланмади. Бошқармада совутиш ускуналари бўйича инженер бўлиб, мутахассислиги кутубхоначи бўлган ўртоқ Павлушин, ишлаб чиқариш бўлимининг бошлиғи бўлиб юрист ўртоқ Хачиев, умумий овқатланиш бўлимининг бошлиғи бўлиб эса 4 синф маълумотига эга бўлган Мамонтов деган шахс ишламоқда.

«Узбексельмаш» заводининг токари ўртоқ **Ивановга** сўз берилади. У, машинасозлар коллективининг 1957 йил планини муддатидан олдин бажариб, мамлакатга пландагига қўшимча равишда 10 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот етказиб берганлиги ҳақида гапиради.

— Заводимиз, — дейди ўртоқ Иванов, — агар аниқ ва равшан план билан таъминланганида, бир меёрда ишлаши ва маҳсулот ишлаб чиқаришни янада кўпайтиришга эришиши мумкин эди. Ишлаб чиқаришни планлаштириш ҳанузгача яхши йўлга қўйилмаган. Заводимиз бу йилги планни жуда кеч олди ва бунинг устига у бир неча марта ўзгартирилди. Буларнинг ҳаммаси коллективнинг яхши ишлашига, халал бермоқда.

Ўртоқ Иванов корхоналарнинг муваффақиятли ишлашининг асосий шартларидан бири бўлган кооперациялаштиришни тартибга солиш масаласини кўтаради. Совнархоз корхоналар томонидан кооперация бўйича заказларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлаши зарур. Кооперация бўйича буюмларни олиш учун ҳужжатларни расмийлаштириш қоидасини ўзгартириш, уни соддалаштириш, планлаштиришни яхшилаш, корхоналарга ёрдамни кучайтириш лозим.

Сўнгра у, завод районининг эҳтиёжлари ҳақида гапиради. Ободонлаштириш юзасидан ҳозирнинг ўзидаёқ кўпгина ишлар қилинди, аммо айрим кўчаларда, мисол учун катта ишчилар посёлкаси барпо этилаётган Қорамурт кўчасида ҳатто қатнов йўли ҳам йўқ. Район аҳолисининг сони йил сайин кўпаётгани ҳолда, маданий-маиший бинолар қурилиши жуда секин бормоқда. Заводда болалар муассасаларига эҳтиёж катта, завод посёлкасида кинотеатр, Маданият саройи йўқ.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти ўртоқ **Абдуллаев** сўз олади. У, мамлакатда, шу жумладан Ўзбекистонда фан ва техника прогресси кенг равишда ўсганлигини, маҳаллий миллат кишиларидан кўп сонли илмий кадрлар ўсиб етишганлигини кўрсатади. Ҳозирги вақтда Фанлар академиясида 3 мингдан ортиқ киши, шу жумладан 70 фан доктори ва 400 фан кандидати ишлаб турибди. Ўтган йили тугалланган илмий ишлар орасида пахтанинг биологияси, биохимияси ва физиологиясини ўрганиш ва шу муносабат билан тезпишар янги навларни яратиш, янги алколоидларнинг тузилиши ва Ўрта Осиё энергетикасини ривожлантириш перспективаларини ўрганиш алоҳида аҳамиятга эгадир. Иқтисод ва тарих фанларини ривожлантириш соҳасида ҳам жиддий муваффақиятларга эришилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг коллективи 1958 йилни бирмунча муваффақиятларни қўлга киритган ҳолда қарши олди. Академиянинг фаолияти қайта қурилди, техника базаси кенгайтирилди, илмий ходимларнинг состави тўлдирилди. Қайта қуриш олимларга ўз фаолиятларини янада кенг ривожлантириш, текшириш ишларини яхши йўлга қўйиш, уни ишлаб чиқаришга яқинлаштириш имконини берди.

Тўғри, бизнинг айрим илмий-текшириш ишларимиз ҳозирча халқ хўжалигининг конкрет вазифалари билан ҳамма вақт ҳам яқиндан боғлаб олиб борилмаётир. Бунинг учун бир тарафдан корхоналарнинг ўзлари ҳам айблидирлар. Маълумки, ҳар бир заводда рационализатор ва ихтирочилар бор, улар жуда кўп қимматли таклифлар киритмоқдалар, аммо корхоналарнинг ходимлари илмий муассасалар билан жуда кам алоқада бўлмоқдалар.

Ўртоқ Абдуллаев илмий муассасаларга ҳамма вақт ҳам малакали раҳбарлик қилмаётганлиги учун шаҳар партия комитети ва унинг фан ҳамда олий ўқув юртлари бўлимини танқид қилади. Шаҳар партия комитети Фанлар академияси институтларининг фаолиятига чуқур аралашмайди. Ҳисобот даврида шаҳар партия комитети Фанлар академияси партия комитетининг ҳисоботини фақат бир марта эшитди.

— Илмий муассасаларга партия раҳбарлиги, — деди ўз сўзининг охирида ўртоқ Абдуллаев, — институтларга, кафедраларга тез-тез бориб туриш, ёш илмий коллективларга кўпроқ ёрдам бериш, илмий муассасалар партия ташкилотларига конкрет раҳбарлик қилиш, ишлаб чиқаришга яқинлашишдан иборат бўлмоғи керак.

Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институти партия бюросининг секретари ўртоқ **Афонина** ўз сўзини олий ўқув юртларининг янги, юксак талаблари масаласига бағишлади. У, педагогик кадрлар етиштиришни ва янгидан студентлар қабул қилишни йил сайин кўпайтираётган институтнинг эҳтиёжлари ҳақида гапирди. Институтда ўқув корпуслари етишмайди. Ётоқхона кам. Ўртоқ Афонина ўқув юртларида партия ишини яхшилаш лозимлигини таъкидлаб, шаҳар партия комитети жойларга бориш, кишилар билан яқиндан алоқада бўлиш, ҳаётни чуқур ўрганиш ўрнига, қоғозбозлик қилиш, турли хил рўйхат ва справкалар йиғиш билан шуғулланаётганлигини кўрсатди.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ IX ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Тошкент область IX партия конференцияси 24 январь куни эрталаб соат 10 да Алишер Навоий номли опера ва балет театри биносида очилади.

Конференция делегатлари Хоразм кўчаси 51-уйда Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг биносида 22 ва 23 январь кунлари эрталаб соат 9 дан кеч соат 9 гача рўйхатга олинади.

ТОШКЕНТ ШАҲАР XII ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

— Бу йил, — деди ўртоқ Афонина, — беш йил муддатлик ўқишга кўчиш муносабати билан институтимизда студентларнинг сони 3500 кишига етади. Аммо улар қаерда ўқийдилар? Бизнинг институтимиз биносида институт корпусининг биттаси техника мактаби томонидан ишғол қилинганлигини ҳисобга олмаганда, уч олий ўқув юрти—Низомий номли институт, унинг сиртқи бўлими ва кечки педагогика институти жойлашган.

Агар шаҳар партия комитети институтимиз билан қизиққанида, унинг эҳтиёжларидан хабардор бўлганида эди, бизга фақат ўқиш процессини ташкил қилишдагина эмас, ҳатто ўқиш корпуси ва ётоқхона қурилишида ҳам ёрдам берган бўлур эди.

Трибунага «Главташкентстрой» бошлиғи ўртоқ **Скребнев** кўтарилади.

Қурилиш трестларининг раҳбарлари, дейди ўртоқ Скребнев, қурилиш таннархини арзонлаштириш, унинг сифатини яхшилаш ҳақида кам ғамхўрлик қилдилар. Трестлар томонидан фойдаланишга топширилаётган кўпчилик объектлар бирмунча камчиликларга эга, бу, заказчилар ва меҳнаткашларнинг ҳаққоний эътирозига сабаб бўлаётир.

Қурилиш майдонларида темир-бетон конструкцияларини, қурилишнинг индустриал методларини қўлланиш кенг йўлга қўйилгани йўқ. Улар механизмлар билан етарли таъминланмаган, материал ва ишчи кучи етишмайди.

1958 йили қурилиш ҳажми янада кенгаяди — у қарийб 300 миллион сўмни ташкил этади. Қўшимча харажатлар, шунингдек бинокор кадрлар талаб этилади. Планни бажариш учун бизга камида 4 минг киши керак. Қурилиш бошқармасини кадрлар билан мустаҳкамлашда «Главташкентстрой»га ёрдам кўрсатиш лозим.

Совнархоз ва унинг қурилиш материаллари бошқармаси бинокорлардан қарздордир. Уй-жой ва саноат қурилиши ҳажмининг бирмунча ошганлигига қарамай, Совнархоз ҳозиргача кучли қурилиш базаси яратгани йўқ. Шаҳарда девор блоклари ва парлозлашга ишлатиладиган ғиштларни тайёрловчи завод йўқ. Қурилиш ташкилотларида ғиштнинг системали равишда етишмаслиги сезилаётир. Кўпчилик зарур материаллар четдан ташиб келтирилмоқда. Ёғоч-тахта ўз вақтида етказиб берилмаётганлиги учун бригадалар кўп вақт бекор туриб қолаётирлар. Буларнинг ҳаммаси қурилишнинг таннархини бирмунча қимматлаштиради. Ўтган йили фақат цементни ташиш учун пландагидан ташқари 3 миллион сўм қўшимча маблағ сарфланди.

Ўртоқ Скребнев делегатларнинг эътиборини қурилишларга партия раҳбарлигини кучайтириш, «Главташкентстрой» тресги партия ташкилотларини мустаҳкамлаш лозимлигига жалб этади. У, трест ҳузурида партия комитети тузишни, шаҳар комсомол комитетига Ленинград, Омск, Горький шаҳар комсомол ташкилотларининг ёшларни уй-жой қурилишига кенг жалб этиш соҳасидаги иш тажрибасини ўрганишни таклиф этади.

Делегат ўртоқ **Прихожай** армия ва флотда партиявий-сиёсий ишларни яхшилашнинг кенг программасини белгилаб берган КПСС Марказий Комитети октябрь Пленумининг қарорлари турмушга қандай татбиқ этилаётганлиги ҳақида сўзлади.

— Тошкент шаҳрининг кўпгина корхоналари, ўқув юртлари, — деди у, — Совет Армияси аскарларини оталикка олдилар, армия қисмларининг маҳаллий ташкилотлар билан алоқаси яхшиланди. Буларнинг ҳаммаси Совет Армияси аскарлари ўртасида олиб борилаётган тарбиявий ишларга, уларнинг сиёсий жиҳатдан чиниқишига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Ўртоқ Прихожай Совет Армияси сафига чақирилиши лозим бўлган ёшларни тайёрлаш соҳасидаги камчиликларни кўрсатиб, КПСС Марказий Комитети октябрь Пленумининг қарорларидан ҳанузгача тегишли хулоса чиқариб олмаганликлари учун шаҳар ва район партия комитетларини танқид қилди.

— Марказий район партия комитетининг, шунингдек шаҳар партия комитетининг секретарлари, — дейди у, — аскарлар орасида деярлик бўлмайдилар, улар ўртасида докладлар қилмайдилар, ҳарбий қисмлар билан кам алоқада бўладилар. Гарнизон партия конференциясида шаҳар партия комитетининг биронта ҳам ходими қатнашмади. Совет Армиясида сиёсий ишларни кучайтириш, армияга чақирилувчи ёшлар ўртасида иш олиб бориш соҳасида партия ва комсомол ташкилотлари зиммасига катта масъулият юклатилган.

Шаҳар комсомол комитетининг секретари ўртоқ **Саниев** сўз олади.

— Ўзбекистон пойтахтининг комсомол ва ёшлари, — дейди у, — шаҳар корхоналари ва қурилиш ташкилотлари томонидан Октябрнинг 40 йиллиги шарафига олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишига муносиб ҳисса қўшдилар. Тепловоз депосининг комсомол-ёшлар бригадаси (бригадири ўртоқ Ефимов) оғир юкли 679 составни бошқариб, йиллик пландагидан ташқари 221 минг тоннадан кўпроқ юкни ташиди. Тўқимачилик комбинатининг ёшлар коллективи ҳар бир грамм хомашёни иқтисод қилиш ҳақидаги ташаббусни бошлаб берди ва йиллик пландагига қўшимча равишда 420 минг метр газлама ишлаб чиқарди. Шаҳар ёшлари комсомол копилкасига 15 миллион сўмдан кўпроқ маблағ тўпладилар. Рационализатор ва ихтирочилар орасида ўнлаб ва юзлаб комсомоллар бор.

Ўртоқ Сакиев партия ташкилотлари ёшлар ўртасида кенг кўламда олиб бораётган тарбиявий ишни таъкидлаб кўрсатди. Шу билан бир қаторда айрим корхоналарнинг раҳбарлари комсомолнинг кучига етарли баҳо бермаётганликларини танқид қилди.

Айрим корхоналарнинг раҳбарлари ва партия ташкилотлари ўрта мактабни тамомлаган ёшларни ишга жойлаштиришга жиддий эътибор бермаётирлар, борди-ю уларни ишга жойлаштирганларида ҳам, унумли меҳнат қилишлари учун зарур шароитлар яратиб бермаётирлар. Ҳозир шаҳарда ўрта мактабларни тамомлаган, аммо ҳеч ерда ишламаётган 800 дан ортиқ йигит ва қиз бор. Уларнинг кўпчилиги Ворошилов номли «Ташсельмаш», радиолампа, Октябрь революцияси номли паровоз-вагон ремонти заводлари, 1-тикув заводи, «Қизил тонг» фабрикаси кадрлар бўлимига ойлаб қатнамоқдалар. Аммо, уларни турли баҳоналар билан ишга қабул қилмаётирлар.

Бу йил 10-синфни тамомловчиларни ишлаб чиқаришга жойлаштириш ҳақида ҳозирданоқ ўйлаш керак Йигит ва қизлар ишлаб чиқариш мутахассислигини эгаллаб олишлари учун касаба союз техника мактаблари ва техника билим юртлари тармоғини кенгайтириш лозим.

Ўртоқ Сакиев делегатларнинг эътиборини ёшларнинг маданий дам олишини ташкил этиш ҳақида кўпроқ ғамхўрлик қилиш, дам олиш кунларида театрлар, стадионлар ва маданият саройларини уларнинг ихтиёрига бериб қўйиш лозимлигига жалб этди. У, ёшлар номидан «Ташкенткабель», радиолампа, «Ташстекстильмаш», экскаватор, «Узбексельмаш» каби йирик корхоналарда клуб ва маданият саройлари қуриш, шунингдек Тошкент шаҳрида умумий спорт саройи ҳақида таклиф киритди.

Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Турсунов** сўз олади.

— Меҳнаткашлар депутатлари шаҳар Советининг ижроия комитети, — деди у, — ҳисобот даврида ўз эътиборини шаҳар уй-жой фондини янада кенгайтириш, уй-жойларни ремонт қилишни тезлатиш, ободончилик, сув билан таъминлаш, канализация ва ёритиш ишларини яхшилаш масалаларига қаратди. Шунингдек шаҳар транспортининг ишига, аҳолига медицина ва маданий хизмат кўрсатишни яхшилашга катта эътибор берилди. Бироқ, шаҳар ва район Советлари аҳолининг ўсиб бораётган талабларини тўла қондириш учун мавжуд бўлган барча имкониятлардан етарли фойдаланмадилар. Айниқса уй-жой қурилишида катта камчиликлар бор. Ижроия комитетларнинг раҳбарлари кўп ҳолларда жонли ишни формализм билан алмаштирадилар, масалаларни чуқур ўрганмаган ҳолда ҳал қиладилар. Маҳаллий Советларнинг депутатлари сайловчиларнинг наказларини амалга оширишга етарли равишда актив жалб қилинмаётир. Шаҳар ижроия комитетининг аппаратида ва унинг бўлимларида сансалорлик ва бюрократизмга ҳанузгача барҳам берилмаган. Ишимиздаги кўпгина камчилик ва етишмовчиликларнинг сабаби ана шундадир.

Бу йил шаҳар саноати 816 миллион сўмлик халқ истеъмоли моллари етказиб бериши ва аҳолининг эҳтиёжи учун керакли бўлган бир қатор янги буюмларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириши лозим. Меҳнаткашларнинг квартираларида 10 минг газ плитаси ўрнатиш назарда тутилади, шаҳар водопроводининг қувватини ошириш, 20 километр узунлигида янги водопровод қуриш керак. Иккита ўн йиллик мактаб, болалар яслилари, боқчалари, икки ҳаммом қуриш, марказий меҳмонхонани, учта қишки кинотеатрни фойдаланишга топшириш лозим. Шаҳарни ободонлаштириш ишлари янада қизитиб юборилади. Шаҳар транспорти янги трамвай ва троллейбус вагонлари ҳамда автобуслар олади.

Кейинги икки йил мобайнида шаҳарда 159 минг квадрат метр ҳажмда турар-жой майдони бўлган 6788 бир қаватли, 146 минг квадрат метр ҳажмли турар-жой майдонига эга бўлган кўпқаватли бинолар қурилди. Кўпқаватли уй-жой бинолари қурилишнинг суръати бир қаватли уйлар қурилишининг суръатидан орқада қолмоқда. Биз кўпқаватли уй-жой бинолари қурилишига кўпроқ эътибор беришимиз лозим.

Ўртоқ Турсунов ўз сўзининг охирида шифобахш иссиқ сувлар манбаларидан даволаш мақсадида ҳам, иситиш учун ҳам рационал фойдаланиш лозимлиги ҳақида гапирди.

Шаҳар милиция бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **Қаландаров** ўз сўзида безорилик ва ўғриликка қарши кураш ҳақида гапирди. У, конференция қатнашчиларининг эътиборини савдо ташкилотлари фаолиятида тартиб ўрнатиш, социалистик қонунчиликка риоя қилиш учун курашни кучайтириш лозимлигига жалб қилди.

Конференцияда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **С. К. Камолов** катта нутқ сўзлади.

Тошкент шаҳар XII партия конференцияси Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитетининг ҳисобот давридаги ишини бир оғиздан қониқарли деб топди ва ревизия комиссиясининг докладини тасдиқлади.

Конференция Ўзбекистон КП шаҳар комитетининг ҳисобот доклади юзасидан қарор қабул қилди ва Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети ҳамда ревизия комиссиясининг янги составини сайлади.

Конференция Тошкент область партия конференциясига делегатлар сайлади.

Конференция делегатлари партия гимни «Интернационал»ни ижро этадилар.

Шу билан конференция ўз ишини тамомлади.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитетининг пленуми

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитетининг пленуми бўлиб ўтди.

Пленум Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитетининг биринчи секретари қилиб **Ф. Х. Хўжаевни,** Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитетининг секретарлари қилиб **П. М. Сазонов, И. Р. Арнаутов** ўртоқларни сайлади.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети бюросининг аъзолари қилиб **Ф. Х. Хўжаев, П. М. Сазонов, И. Р. Арнаутов, М. Т. Турсунов, П. К. Катишев, Қ. Р. Рузметов, Х. Р. Мусахонова, Н. В. Мартинов, А. И. Шкуратов** ўртоқлар сайландилар.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети бюро аъзолигига кандидатлар қилиб **Ш. И. Исломов** ва **А. С. Сакиев** ўртоқлар сайландилар.

Чет элларда

ХИТОЙДА БУРЖУА ЎНГ УНСУРЛАРИНИНГ ФИТНАЧИЛИК ФАОЛИЯТИ ФОШ ҚИЛИНДИ

ПЕКИН, 20 январь. (ТАСС). Синьхуа агентлигининг билдиришича, кеча Хитой Демократик уюшмаси Марказий комитетининг мажлиси бўлди. Мажлис уюшма ичида тузилган Чжан Бо-цзюнь — Ло Лун-цзи ўнг буржуа блокининг фаолиятини қоралашга бағишлаб ўтказилди. Мажлисда уюшма раҳбарлари, Демократик уюшма Марказий комитетининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари ҳамда уюшма маҳаллий ташкилотларининг вакиллари, ҳаммаси бўлиб 200 дан ортиқ киши қатнашди.

Мажлисда Хитой Демократик уюшмасининг раиси Шэнь Цзюнь-жу номидан ва уюшма Марказий комитети раҳбарлигининг ишни тартиблаштириш йўлидаги ҳаракатга раҳбарлик қилувчи группаси номидан уюшма раисининг ўринбосари Ши Лян «Чжан Бо-цзюнь — Ло Лун-цзи блокини қоралаш» тўғрисида доклад қилди. Блок бошлиқлари Чжан Бо-цзюнь ва Ло Лун-цзи ўзларининг халққа қарши, антикоммунистик ва антисоциалистик жиноятларига иқрор бўлдилар.

Хитой Демократик уюшмасининг Чжан Бо-цзюнь ва Ло Лун-цзи блокига қарши кураши, дейилади докладда, социалистик ва капиталистик тараққиёт йўллари ўртасидаги курашдир. Ўнгларга қарши олиб борилган кураш давомида кейинги ярим йил ичида аниқланган жуда кўп фактлар дейилади докладда, халққа қарши, антикоммунистик, антисоциалистик блок ўзи ишлаб чиққан реакцион программани ташкилий равишда ва изчиллик билан ўтказиб келганлигини яққол кўрсатади.

Ўнглар, деб кўрсатилади докладда, ўз реакцион программаларида социалистик тузумга қарши, пролетариат диктатурасига ва демократик централизмга қарши, Коммунистик партиянинг давлат ишларига раҳбарлик қилишига қарши ва биринчи навбатда интеллигенцияга ва фан, маданият ҳамда маориф соҳасидаги ишларга раҳбарлик қилишига қарши чиқдилар. Бу блок демократик партиялар ва группаларнинг ташкилотларидан Коммунистик партияга, халққа ва социализмга қарши ҳужум қилиш учун қурол сифатида фойдаланиб, дастлаб фан ва олий ўқув юртларига раҳбарликни Коммунистик партиядан тортиб олмоқчи, сўнгра мамлакатга раҳбарлик қилишни Компартиядан тамомила тортиб олмоқчи бўлган.

Чжан Бо-цзюнь—Ло Лун-цзи реакцион сиёсий блокининг ҳаракатлари, дейилади докладда, ўз характери жиҳатидан контрреволюцион ҳаракатдир ҳамда Ватанга ва халққа хиёнат қилишдан иборатдир.

Докладда Хитой Демократик уюшмасининг ҳамма аъзолари ўнгларга қарши олиб борилган курашдан сабоқ олишлари ҳамда бу курашдаги ҳал қилувчи ғалаба асосида хушёрликни оширишлари, иш услубини тартиблаштириш йўлидаги ҳаракат жараёнида Демократик уюшмада ташкилий ўзгартишларни амалга оширишлари ва уюшма аъзоларини идеология жиҳатдан қайта тарбиялашлари ҳамда уюшмани социализмга чинакам хизмат қилувчи сиёсий кучга айлантиришлари лозим, деб алоҳида уқтириб кўрсатилади.

ТЕЛЕГРАФ ХАБАР ҚИЛАДИ

✦ Коломбода румин артистларининг концертлари тугади. Румин артистлари Цейлон маданият министрлигининг таклифига мувофиқ Цейлонга гастролга келган эдилар. Кеча Коломбодаги Мустақиллик майдонида якунловчи концерт ўтказилди. Концертда Цейлон пойтахти аҳолисидан бир неча минг киши ҳозир бўлди. Румин артистларининг Цейлонда ўтказган концертларидан олинган фойда сув тошқинидан зарар кўрган аҳолига ёрдам кўрсатиш фондига топширилди.

✦ АДН агентлигининг хабар беришича, Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг ташаббуси билан чақирилган халқаро хотин-қизлар семинари кеча Берлин яқинида ўз ишини бошлаган. Семинар Германия Демократик Республикасида хотин-қизларнинг аҳволи билан боғлиқ масалаларни муҳокама қилади. Семинарда Германия Демократик Республикаси ва Ғарбий Германия хотин-қизларининг жуда кўп вакиллари билан бирга Чехословакия, Польша, Совет Иттифоқи, Албания, Венгрия, Руминия, Болгария, Италия ва Франциядан келган меҳмонлар ҳам қатнашмоқдалар.

✦ Клейнхенбах жамоа кенгаши Ғарбий Германиядаги Майн ҳавзасида ракета базаларининг қурилишига қарши чиқди. Бу қарор Бавария ҳукуматига юборилади. Маълумки, Мильтенберг, Майнбуллау, Рюденау шаҳар ва жамоа кенгашлари ҳам Ғарбий Германияда ракета базаларининг вужудга келтирилишига қарши норозилик билдириб чиқдилар.

✦ «Юманите» газетаси хабар қилади: 18 январда Париждаги Республика майдонида бир группа фашистлар «Авангард» ҳафталик газетасини ва «Фий де франс» журналини тарқатувчиларга ҳужум қилишга уриндилар. Бироқ, майдондан ўтиб бораётган кишилардан зарба еган фашист безорилар қочиб кетдилар.

✦ Англияда Нанитондаги (Ковентри яқинида) металлургия заводининг 1.500 қуювчисининг забастовкаси уч кундан бери давом этмоқда. Бу забастовка иш шароитининг яхшиланишини ва иш ҳақининг оширилишини талаб этган 30 ишчининг бўшатиб юборилганига қарши норозилик белгиси сифатида бошланган эди. Корхона эгаларининг ҳамма забастовкачиларни ишдан бўшатиб юбориш билан дўқ қилаётганларига қарамай, ишчилар қаттиқ туриб ўз талабларини қўймоқдалар.

20 январь. (ТАСС).

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИ Н. А. БУЛГАНИННИНГ 1958 ЙИЛ 8 ЯНВАРДАГИ ХАТИГА ПРЕЗИДЕНТ ЭЙЗЕНХАУЭРНИНГ ЖАВОБИ ТЎҒРИСИДА ОҚ УЙНИНГ АХБОРОТИ

ВАШИНГТОН, 20 январь. (ТАСС). Оқ уй президент Эйзенхауэрнинг СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганинга юборган қуйидаги хатини матбуотда эълон қилиш учун топширди:

«Қадрли раис жаноблари!

Сизнинг 8 январда юборган хатингизни олдим. Мен бу хатдаги муҳим масалаларга 12 январдаги мактубимда тўхталиб ўтганман, деб ҳисоблайман. Мабодо, мактубни яна ўрганиб чиқиш натижасида қўшимча жавоб бериш талаб қилинадиган бўлса, мен кейинчалик Сиз билан алоқа боғларман.

Ҳурмат билан

Дуайт Д. ЭЙЗЕНХАУЭР».

ЯПОНИЯ БИЛАН ИНДОНЕЗИЯ ЎРТАСИДА СУЛҲ ШАРТНОМАСИ ИМЗОЛАНДИ

ЖАКАРТА, 20 январь. (ТАСС). Бугун Жакартада Индонезия ташқи ишлар министри Субандрио ва Япония ташқи ишлар министри Фудзияма ҳар иккала мамлакат ўртасида тузилган сулҳ шартномасини имзоладилар. Шартномада Индонезия билан Япония ўртасидаги уруш ҳолати тўхтатилади, деб эълон қилинади. Аҳдлашувчи томонлар Осиё ва Африка мамлакатлари Бандунг конференциясида қабул қилинган қарорларнинг руҳига мувофиқ иқтисодий муносабатларни янада мустаҳкамлашга интилаётганликларини изҳор қиладилар. Сулҳ шартномаси ратификация қилиниши керак ва яқин вақт ичида Токиода ратификация ёрлиқлари айирбошланганда кейин кучга киради. Бундан ташқари, Индонезия ва Япония ташқи ишлар министрлари сулҳ шартномасининг 4-моддасига мувофиқ, репарация битимини ҳам имзоладилар. Бу битимга мувофиқ, Япония Индонезияга уруш вақтида Япония томонидан етказилган зарарлар учун компенсация сифатида 223.080 минг америка доллари миқдорида репарация тўлайди. Бу репарация товарлар етказиб бериш ва ҳар хил хизмат кўрсатиш йўли билан 12 йил мобайнида тўланади. Субандрио ва Фудзияма иқтисодий ҳамкорлик тўғрисида ноталар айирбошладилар. Бу ноталарда узоқ муддат билан ўзаро капитал маблағ сарфлаш, узоқ муддатли қарзлар бериш ва Япониянинг Индонезияга кредит бериши кўзда тутилади.

Телевизор экранида

23 ЯНВАРДА

19.30 Кичкинтойлар учун «Гурвинск цирки» деган мультипликацион фильм кўрсатилади.

20.00 Телекалендарь — «Рассом В. И. Суриков» (рус тилида).

20.20 «Абадий музлар ўлкасида» деган илмий-оммабоп фильм.

21.10 Бадиий фильм — «Опа-сингиллар».

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

БАЙРОН

(Туғилган кунига 170 йил тўлиши муносабати билан)

Улуғ инглиз шоири Байрон ҳақли равишда «Умримни бекорга сарф қилмадим» деган эди. Унинг поэзияси фақат шоирнинг ватандошларинигина эмас, балки бутун эрксевар халқларни озодлик, миллий мустақиллик, демократия учун курашга илҳомлантирган. Байроннинг ижоди, баъзи қарама-қаршиликларга қарамай, ҳам инглиз буржуа-аристократик реакцион идеологиясига, ҳам Европа миқёсидаги муқаддас иттифоқнинг феодал-аристократик реакциясига қарши турган революционлаштирувчи куч эди. Байрон ижоди ҳозиргача ҳам ўз кучини, аҳамиятини йўқотган эмас. Адолатсиз, босқинчилик урушларига, халқларга жабр-зулм ўтказишга қарши шафқатсиз курашувчи, ҳоким синфларнинг фисқи-фужурларини ҳаққоний ва ўткир заҳарханда билан фош этувчи, диний жаҳолат ва мунофиқликнинг душмани, исёнкор титанларнинг улуғвор образини яратган, инсониятнинг озодлиги хаёли билан яшаган ва буни амалга ошириш учун курашган Байрон прогрессив инсоният учун, тинчлик, демократия ва социализм учун курашувчиларга қадрлидир.

Байроннинг вафотидан сўнг инглиз жамоатчилиги шоир ижодий меросини характерлашда икки қарама-қарши лагерга бўлинади. Энгельснинг айтишича, Байрон асарларининг оригиналини инглиз ишчилари ўқиганлар, буржуазия эса фақат «тузатилган» нашрини ўқиган. 1840 йиллардаги чартистлар матбуоти ҳам Байрон ижодига юксак баҳо берган ва унинг асарларини ўз саҳифаларида босиб турган.

Россияда Байрон ижодига қизиқиш шоир ҳаётлигида бошланган. Декабристлар, А. С. Пушкин ва умуман прогрессив рус жамоатчилиги Байрон ижодидаги граждан-социал фош этувчи пафосни қадрлаганлар.

Рус революцион-демократ танқидчи ва биринчи навбатда В. Г. Белинский Байрон ижодини характерловчи социал-тарихий концепция ишлаб чиқди. Белинский шоир ижодини сохталаштирувчиларни фош этиб, Байрон поэзиясида ўша давр инглиз борлиғи акс эттанлигини кўрсатди. Танқидчи Байроннинг революцион романтизмини ўрта асрни, феодализмни идеаллаштирувчи реакцион романтизмига кескин қарама-қарши қўяди, «у орқага эмас,

балки олға қараган» дейди. Лекин Белинский Байрон дунёқараши, ижодидаги қарама-қаршиликни ҳам кўрган ва унинг социал-тарихий сабабини тўғри очиб беришга ҳаракат қилган.

Байроннинг ижодига хос бўлган поэтик куч, исёнкорлик руҳи ўша даврдаги прогрессив, озодлик ҳаракатлари, миллий мустақиллик учун курашлар билан узвий боғланган. Лекин мана шу ҳаракатлардаги изчилликнинг йўқлиги, улардаги қарама-қаршиликлар, вақтинча мағлубиятлар синфий курашнинг шаклланиб битмаганлиги шоир дунёқарашида кризис кайфиятларни туғдирди.

XIX асрнинг бошларидаги буржуа Англиясининг социал-тарихий шароити, ишчилар ҳаракатининг шаклланиб етмаганлиги Байрон ижодининг қарама-қарши бўлишига сабабчи бўлган.

Жорж Гордон Байрон 1788 йил 22 январда камбағаллашган дворян оиласида, Лондонда туғилган. Шоир 10 ёшлик чоғида лорд унвони ва бойликни мерос олган. Байрон Кембридж университетини битирган бўлса ҳам лекин асосий маълумотни мустақил машғулотларда олган. Шоир ўзи мустақил равишда антик адабиёти, миллий классик адабиёт ва шарқ адабиётини ўрганади. Айниқса Фирдавси, Саъди ва Ҳофиз ижодига юксак баҳо бериб, уларни дунё миқёсидаги шоирлар қаторига қўшади.

Байрон поэзияга болалик чоғларидаёқ қизиққан. Унинг илк асарлари 1807 йилда «Часы досуга» («Бўш соатлар») тўпламида босилиб чиқади. Бу тўпламга кирган шеърларнинг кўплари тақлидий, етук бўлмаган асарлар бўлса ҳам, шоирнинг демократик қарашлари бунда ўз ифодасини топган. Байроннинг мана шу биринчи асари чиқиши биланоқ реакция лагери шоирга қарши ҳужум бошлайди ва бу ҳужум ҳозирги кунгача давом этиб келмоқда. Ёш шоир ҳужумга ҳужум билан жавоб қайтариб, буржуа матбуоти ва танқидчиларини фош этувчи кескин сатирик поэма «Английские барды и шотландские обозреватели»ни ёзади.

Бу поэма Байроннинг биринчи етук асари бўлиб, бунда у янги, революцион романтизм оқимининг манифестини чизиб берган. Шоир поэмада реакцион романтизмни кескин танқид қилиб, адабиётни борлиқ ҳаётга яқинлашишга, ҳақиқатга амал қилишга чақиради. Кейинчалик бу фикрлар кенгайтирилиб бошқа асарларда ҳам берилади.

1809 йилда Байрон Испания, Албания, Греция ва Туркияга саёҳатга кетади. Саёҳат вақтида Европада авж олган уруш ҳаракатлари, халқларнинг миллий мустақиллик учун бўлган курашларини ўз кўзи билан кўради. Саёҳат шоирнинг сиёсий ва поэтик доирасини оширади. У турли халқлар ҳаёти, маданияти билан танишади.

Байрон саёҳат вақтида йўл хотираларини шеър билан ёзиб борган эди, у 1812 йилда бу хотираларни қайтадан ишлаб «Чайльд-Гарольднинг саёҳати» сарлавҳаси остида биринчи ва иккинчи қисмларини чиқаради. Поэманинг муваффақияти жуда катта бўлиб, энди Байрон фақат Англиядагина эмас, балки бутун Европада ҳам шуҳрат қозонган эди. Чунки поэма ҳаққоний, ҳаётий ёзилган, ғоя жиҳатидан эса чуқур актуал асар эди. «Чайльд-Гарольднинг саёҳати» Белинскийнинг айтишича, ўтмишдаги ва ҳозирги Европа тарихи устидан чиқарилган ҳукм эди.

1812 йил 27 февралда шоир лордлар палатасида луддитлар ҳаракатини ҳимоя қилувчи нутқ сўзлайди. Нутқ ҳоким синфлар устидан чиқарилган айбнома бўлиб, унда халқ оммаси ғазабининг акс садоси эшитилар эди. Палатада луддитлар ҳаракатига қарши қаратилган қонун қабул қилинади. Бу қонунга шоир ғазабли шеъри «Машина бузувчиларга қарши қаратилган қонуннинг авторларига ода» билан жавоб қайтаради. Бу шеър инглиз адабиёти тарихидаги буржуа эксплуатацияси, капитал ҳукмронлиги ҳақидаги биринчи асар эди.

Мамлакатда луддитлар ҳаракатининг бостирилиши, Европада эса Наполеоннинг енгилиб, муқаддас иттифоқнинг ғалаба қозониши Байронга таъсир қилади. Шоирнинг дунёқарашидаги фожиали конфликт бир томондан жамиятга хизмат қилишга интилиш, иккинчи томондан фаолият учун реал тарихий шароитнинг йўқлиги Байроннинг «шарқий поэмалари»нинг характерини аниқлайди. Бу циклга кирган «Гяур», «Абидосслик келин», «Корсар», «Лара», «Коринфнинг қамали» ва «Паризод» поэмалари 1813 — 1815 йилларда ёзилган. Бу поэмаларнинг мазмуни феодал-буржуа борлиғига қарши кучли исён билан характерланади. Лекин бу исён романтик субъектив исёндир. Буларда ҳаётни ҳар тарафлама қамраб бериш йўқ, уларнинг қаҳрамонлари фожиали ёлғиз исёнкорлар.

1814 — 1815 йилларда Байрон лирик цикл «Яҳудий куйлари»ни ёзади. Бу тўплам шоир ижодидаги бурилишдан хабар беради. Энди у индивидуалистик исёнкорликни танқид қилиб, унга халқларнинг озодлик учун курашини қарама-қарши қўяди.

1816 йилнинг кузида Байрон Италияга кетади ва у ерда «Чайльд-Гарольд»нинг Швейцарияда бошланган III ва IV қисмларини тамомлайди. Бу поэманинг сўнгги икки қисми аввалги икки қисмидан мутлақо фарқ қилади. Энди бу биринчи навбатда публицистик асардир. Шоир француз буржуа демократик революцияси воқиаларини тасвирлаб, кураш ҳали тамом бўлмаган, революция, озодлик албатта ғалаба қозонади, деган фикрга келади.

Байроннинг Италияда яшаган даври ижодининг энг маҳсулдор давридир. Мамлакатдаги озодлик, миллий мустақиллик учун бўлган ҳаракат шоир дунёқараши ва ижодига самарали таъсир этади. Энди озодлик ҳақидаги абстракт сўзлардан ҳаётий конкрет мазмунни излашга ўтади.

Бу даврда Байрон «Каин» билан айни замонда «Суд хаёли», «Бронза асри» каби ўзининг энг ўткир сиёсий сатирик асарларини яратди. Бу асарларида шоир жамоатчи сифатида чиқади, ўз ижодини реакцияга қарши курашдаги қурол деб билади. Бу асарларида муқаддас иттифоқни фош этиб, Людовик XVIII, Александр I, Веллингтонларнинг сатирик портретларини чизиб беради. Феодал реакцияси билан йирик капитал манфаати ўртасидаги алоқани фош этади. Бу асарида Байрон рус халқининг босқинчи Наполеонга берган зарбасини тасвирлаб, Москвани келгуси революциянинг символи деб атайди.

Шоирнинг сўнгги йирик асари «Дон Жуан» поэмаси унинг ижодидаги янги босқичдан, Байроннинг романтизмдан реализмга ўтганлигидан хабар беради. Байрон бу асар устида 1819 йилдан бошлаб то умрининг охиригача ишлаган, шундай бўлса ҳам поэма битмай қолган.

Байрон «Дон Жуан»да реакцион феодал-монархик Испаниядан бошлаб, турли-туман халқлар, мамлакатлар ҳаётини тасвирлайди.

«Дон Жуан» бошидан то охиригача сиёсий революцион қаҳр-ғазаб билан суғорилган: «фақат революциягина дунёни дўзохий қобоҳатлардан ҳалол қила олади» дейди шоир. Поэмада Байрон Европа мамлакатларидаги мавжуд тузумнинг ҳамма турларига, феодал-буржуа жамиятининг асосига қарши чиқади.

Асарнинг сўнгги, Англияга бағишланган қисми айниқса ўткир фош этувчи заҳархандали. Феодал-буржуа Англиясини шоир халқларнинг турмачиси, Европа озодлигининг хоини деб атайди.

Грек халқи турк босқинчиларига қарши кураш бошлаганини эшитган Байрон 1823 йил июнида грек халқига ёрдам бериш мақсадида Грецияга жўнайди ва у ерда оғир безгак касалига учраб, 1824 йил 14 апрелда Миссолунгида вафот этади.

Шоирнинг ижоди у ҳаёт даврида ҳам, вафотидан сўнг ҳам, ҳаттоки ҳозиргача ҳам реакционерларнинг кучли ғазабларини келтиради. Улар шоирдан ўч олиш мақсадида унинг устига турли туҳматларни ёғдирадилар. Реакционерлар Байрон ижодининг ролини инкор этмоқчи, кенг омманинг диққатини ундан четга қаратмоқчи бўладилар. Аммо бунга эриша олмайдилар. Ҳам ўтган асрда, ҳам бизнинг асримизда, айниқса ҳозирги замонда бутун прогрессив инсоният тинчлик ва демократия учун курашаётган даврда Байрон ижодининг аҳамияти катта. Улуғ инглиз шоири ўзининг ижоди билан бу курашнинг актив қатнашчисидир. Байроннинг поэзияси тинчлик учун курашаётган инглиз халқини илҳомлантиради.

Фозила СУЛАЙМОНОВА.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 22/I да **Ганг дарёсининг қизи,** 23/I да **Бой ила хизматчи.**

НАВОИИ НОМЛИ ТЕАТРДА — 22/I да **Чио-Чио-Сан,** 23/I да **Жизель.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 22 ва 23/I кеч соат 8 яримда **Катта концертлар.** СССР халқ артисти **Ҳалима Носирова,** Жаҳон фестиваллари лауреатлари, солистлар, «Баҳор» рақс ансамбли, Хоразм музика, ашула ва рақс ансамбли қатнашади. Билетлар сотилмоқда.

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА — 22 ва 23/I кеч соат 8 яримда **Концертлар.** Ўзбекистон ССР халқ артисти, Сталин мукофоти лауреати **Ғулом Абдураҳмонов,** хизмат кўрсатган артистлар ва солистлар қатнашади. Билетлар сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — 22/I дан энг кекса цирк артисти **Михаил Калядин** раҳбарлигида ўн қизиқчининг иштироки билан **«Кулги кечалари».** Томоша давомида — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Павел Боровиков** қатнашади. Томоша кеч соат 8 да бошланади.

«РОДИНА» — кундуз ва кечқурун кенг экранли фильм **Партизан учқуни.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Менинг ҳаётимдан.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — эрталаб соат 10 ва кундуз 12 да **Александр Пархоменко,** қолган сеансларда **Менинг ҳаётимдан.**

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р.00441. № Б-891.